

Protokół nr II/24
z posiedzenia Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego
w dniu 26 czerwca 2024 r.

1. Otwarcie sesji.

II Sesję Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego otworzyła i obradom przewodniczyła Teresa Kalina, przewodnicząca Sejmiku. Poinformowała, że obecnych jest 26 radnych, tj.: Bańkowska Anna, Carewicz Krzysztof, Dobrzyński Leszek, Duklanowski Leszek, Fedeńczak Adam, Geblewicz Olgierd, Hołub – Kowalik Małgorzata, Jach Michał, Kalina Teresa, Kopczyńska Elżbieta, Kubisa Maria, Kurzawa Agnieszka, Miszke Magdalena, Niburski Rafał, Nowak Anna, Nycz Artur, Przepióra Marcin, Simiński Damian, Siwek Karolina, Smoleńska Beata, Subocz Marek, Sz wajlik Sebastian, Wójcik Tomasz, Wiątek Stanisław, Żmurkiewicz Janusz, Żyłkowska Jagoda i jest niezbędne quorum, aby dzisiejsze decyzje i uchwały były prawomocne.

Nieobecność zgłosili: Kostrzewa Joanna, Nieckarz Krzysztof, Kołodziejska-Motyl Krystyna.

Na sekretarzy obrad Przewodnicząca powołała panią Jagodę Żyłkowską oraz pana Tomasza Wójcika, oboje wyrazili zgodę na pełnienie ww. funkcji.

Lista obecności stanowi załącznik nr 1 do niniejszego protokołu.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Marek Subocz: Szanowni Państwo, w dniu 6 czerwca, z powodu ran odniesionych w obronie granicy Rzeczypospolitej Polskiej, zmarł żołnierz Wojska Polskiego pan Mateusz Sitek. Proszę o powstanie i uczczenie minutą ciszy śmierć tego bohatera. Dziękuję.

2. Rozpatrzenie wniosków w sprawie zmian do porządku obrad.

Porządek obrad, który wszyscy radni otrzymali pocztą elektroniczną, jest załącznikiem nr 2 do niniejszego protokołu.

Wniosków o zmianę porządku obrad nie zgłoszono.

3. Przyjęcie protokołu z ostatniej sesji Sejmiku.

Projekt protokołu z ostatniego posiedzenia wszyscy otrzymali pocztą elektroniczną. Uwag do protokołu nie wniesiono.

Drogą głosowania protokół z poprzedniej sesji został przyjęty.

Wynik głosowania:

Za – 23

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 0

Głosy nieoddane – 3

Do zebranych dołączył Niedzielski Andrzej. Stan radnych wynosi 27 osób.

4. Rozpatrzenie Raportu o Stanie Województwa:

1) Debata nad Raportem o Stanie Województwa Zachodniopomorskiego

Przewodnicząca Teresa Kalina poinformowała, że Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego w ustawowym terminie przekazał **Raport o Stanie Województwa Zachodniopomorskiego za rok 2023**, który jest załącznikiem nr 3 do niniejszego protokołu. Dodała, że Raport prezentowany był na wszystkich posiedzeniach komisji stałych Sejmiku.

Jako pierwszy głos zabrał Marcin Szmyt, Dyrektor Wydziału Zarządzania Strategicznego przedstawiając w formie prezentacji część diagnostyczną. Przedstawiona prezentacja jest załącznikiem nr 4.

Następnie Olgierd Geblewicz, Marszałek Województwa przedstawił, również w formie prezentacji, działania Zarządu Województwa w 2023 roku. Przedstawiona prezentacja jest załącznikiem nr 5.

Przebieg debaty:

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Rafał Niburski: Szanowny Panie Marszałku, Szanowna Pani Przewodnicząca, Wysoki Sejmiku. Zacznę jako Przewodniczący Komisji Rewizyjnej. Oczywiście Komisja Rewizyjna pozytywnie zaopiniowała wniosek o udzielenie absolutorium oraz sprawozdania z budżetu województwa zachodniopomorskiego za ubiegły rok, a teraz jako szef Klubu przejdę do wypowiedzi na temat raportu i na temat stanu województwa. Miałem zacząć swoje wystąpienie od czegoś innego, ale zacznę od tego, że zgodzę się z panem Marszałkiem w jednej kwestii. Rzeczywiście infrastruktura sportowa, zwłaszcza ta okołoszkolna jest niedoinwestowana w naszym województwie i to jest jak najbardziej zasadne, żeby podejmować działania, aby dzieci, młodzież, a nawet dorośli na tych obiektach mogli uprawiać sport. Zdrowy tryb życia, promocja zdrowego trybu życia przez sport, naszym zdaniem jest jak najbardziej zasadna. Druga rzecz, pan Marszałek powiedział o tym, że nie miał wpływu na Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie. Powiem tak, z tego co wiem, mieliście swojego przedstawiciela w Radzie Nadzorczej. Tutaj więcej mógłby powiedzieć pan radny Marek Subocz, który był prezesem Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i być może powie to w swojej części wypowiedzi, ale radny, jeden z radnych Sejmiku był w Radzie Nadzorczej w WFOŚ-u i to chyba jest fakt powszechnie znany, więc jakieś możliwości oddziaływania na WFOŚ samorząd województwa zachodniopomorskiego miał. A przejdę teraz do raportu o stanie województwa. Co do samego przygotowania raportu, jakby jego struktury, danych, które są w nim zawarte, to my jako klub radnych nie mamy zastrzeżeń, bo tutaj trzeba docenić pracę dyrektora Szmyta i podległych pracowników i rzeczywiście ten raport był dobrze przygotowany. Są w nim dane zawarte z Urzędu Statystycznego, z którymi też nie

można dyskutować. Również trzeba jasno powiedzieć, że są w tym raporcie dziedziny, na które ani dyrektor Szmyt, ani pan Marszałek Geblewicz, ani ja, ani Państwo nie mamy wpływu. Nikt z nas nie ma wpływu na warunki meteorologiczne, jakie panują w naszym województwie, bo to nie jest od nas zależne. Nawet, jeśli idzie o gospodarkę śmieciową, to jest zadanie gminy, więc tutaj również Zarząd Województwa nie może ponosić odpowiedzialności za to, że w Szczecinie jest niski odsetek segregacji odpadów, bo raczej tutaj winę ponosić będzie pan Prezydent Krzystek i podległe mu służby. Najważniejszy problem, jaki wynika z tego raportu, to jest problem demografii w naszym województwie, czyli niestety systematyczny spadek liczby mieszkańców naszego województwa. Pytanie zasadne jak najbardziej, co się za tym kryje, dlaczego ten odsetek liczby ludności spada, bo tutaj była mowa, że w porównaniu z ubiegłym rokiem 4329 osób, co wynika z tego raportu. Ale patrząc na lata 2010-2023, to za chwilę dojdziemy, że liczba mieszkańców naszego województwa skurczy się o prawie 1 mln osób, a skurczyłaby się jeszcze bardziej, gdyby nie 29 500 tys. Ukraińców, którzy – czy to przed agresją w mniejszym stopniu, czy po agresji Rosji na Ukrainę – przybyli na Pomorze Zachodnie, więc jakby te dane byłyby jeszcze bardziej druzgocące. Jeśli idzie o dane demograficzne, o tym też mówił dyrektor Szmyt, ale też o wszystkim nie powiedział, czyli liczba małżeństw. Niestety liczba małżeństw w naszym województwie również spada, a wiem, że liczba zawieranych małżeństw również ma wpływ na demografię. Zgony, no niestety w porównaniu z 2010 rokiem, liczba zgonów w naszym województwie również rośnie. Przyrost naturalny – w 2023 roku, ten przyrost jest ujemny, wynosi -5,08, to jest bardzo duży wskaźnik, jest również spadek, jeśli idzie o dzietność. Pytanie brzmi, jakie działania Zarząd Województwa podejmował w ubiegłym roku i planuje podejmować, aby ten negatywny trend odwrócić, bo tutaj była mowa o 46 mln zł na różnego rodzaju programy z tym związane. Tylko to nie jest nawet 0,5% budżetu województwa zachodniopomorskiego. W naszej ocenie województwo ma odpowiednie narzędzia i środki, aby wpływać na politykę demograficzną, ponieważ są różnego rodzaju programy socjalne. Wiem, że niektórym to się nie spodoba, ale chociażby bon rodzicielski mogłoby województwo zachodniopomorskie stworzyć i tego typu rzeczy. Zwłaszcza, że w strategii województwa, w dokumencie uchwalonym w 2018 roku, padają tak górnolotne słowa, że polityka prorodzinna jest podstawowym narzędziem przełamywania niekorzystnych tendencji demograficznych, że rodzina jest podstawową komórką społeczną, ale jak widać realizacja tych założeń ze strategii chyba nie do końca dobrze wychodzi panu Marszałkowi, podległym mu służbom i samorządowi województwa zachodniopomorskiego. Być może programem, który mógłby, czy pewnymi działaniami, które podejmuje pan Marszałek, które być może mogłyby też wpływać na wzrost, na demografię w pozytywnym znaczeniu, na wzrost liczby ludności województwa, to dofinansowanie in vitro. Pomijam tutaj aspekty ideologiczne, bo o tym nie będziemy dyskutować. Dofinansowanie różnych samorządów, tylko, że jak wynika z interpelacji, którą kiedyś pisałem, liczba urodzeń również tutaj nie powala na kolana, więc trzeba chyba jednak też spróbować innych rzeczy, niż tylko tych podstawowych. Pan Marszałek być może powinien powołać jakiś zespół, który by się zastanowił, bo jednak mimo wszystko proces starzenia się społeczeństwa, spadek liczby ludności w województwie zachodniopomorskim, a tym samym jeśli przełożymy to na aspekty ekonomiczne, spowoduje spadek liczby rąk do pracy, to w naszej ocenie jest to negatywny trend, który należałoby zatrzymać. Na ten trend również wpływa to, że z roku na rok spada liczba studentów studiujących na szczecińskich, czy zachodniopomorskich uczelniach, bo to nie tylko Szczecin, ale także

i Koszalin. Jeśli idzie, mamy odsetek dzieci w żłobkach, tylko że wszyscy dobrze o tym wiemy, że nie wszyscy chętni mogą dostać się do żłobków państwowych, nie każdego też jednak, mimo wszystko, w dalszym ciągu stać na żłobek prywatny. Być może pan Marszałek również w tym temacie mógłby nawiązać współpracę z samorządami. Doskonale wiemy, że to, w jaki sposób rodzice będą mogli wrócić na rynek pracy, bo głównie kobiety po urodzeniu dziecka, też wpływa na to, czy małżeństwo, rodzina czy chociażby osoby pozostające w związkach niesformalizowanych decydują się na poszerzenie rodziny. Również dobrze wszyscy wiemy, że jeżeli chodzi o przyrost naturalny, to żeby on wynosił 0, to trzeba byłoby lansować model rodziny nie 2+1, tylko 2+2, ponieważ wówczas wtedy wychodzimy na 0, a najlepiej 2+3, ale żeby małżeństwa, pary decydowały się na taki model rodziny, to jednak potrzebny byłby system zachęt i współpraca z pozostałymi samorządami znajdującymi się na terenie Pomorza Zachodniego. Drugą jakby rzeczą, która zwróciła naszą uwagę, jest podkreślenie zamożności mieszkańców, bo ta zamożność mieszkańców rzeczywiście wzrosła, zwłaszcza od 2015 roku. W zeszłym roku mówiłem i powtórzę to po raz kolejny i nawet mogą sobie po raz kolejny różnego rodzaju gazety, czy portale internetowe pisać o tym, że była debata o Raporcie o Stanie Województwa. Mówiłem o dokonaniach rządu Beaty Szydło i Mateusza Morawieckiego, ale muszę powiedzieć o tych dokonaniach. Dane, to są dane. Przeciętny miesięczny dochód, kiedy kończyła swoje rządy w Polsce Platforma Obywatelska wynosił w województwie zachodniopomorskim 1426 zł. W 2022 rok – rządy Prawa i Sprawiedliwości – 2342 zł. Chyba różnica jest zauważalna i widoczna. Idąc dalej, udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej – 2015 rok schyłek rządów Platformy Obywatelskiej 7,7%, 2022 rok rządy Prawa i Sprawiedliwości 3,5%. Widać wyraźnie? Widać wyraźnie. PKB na mieszkańca, schyłek rządów Platformy 40 704 zł, rządy Prawa i Sprawiedliwości rok 2022, 66 443 zł. Więc to są tylko przykłady tego, w jaki sposób rzeczywiście zamożność mieszkańców Polski rosła w czasie rządów Prawa i Sprawiedliwości. Wszyscy wiemy, jakie programy społeczne również trafiały do mieszkańców Pomorza Zachodniego – 500+, które teraz jest 800+, Maluch Plus, Rodzinny Kapitał Opiekuńczy, to są te programy, które również oddziaływały na demografię, ale jednocześnie podnosiły zamożność naszych mieszkańców, chociażby też podwyżka płacy minimalnej i tego typu rzeczy. Mamy nadzieję, że te wszystkie programy, o których tutaj przed chwilą powiedziałem, nie zostaną zabrane na poziomie centralnym, bo wiemy, że pojawiają się w koalicji głosy niektórych liberałów, że te programy należałoby zlikwidować. Mamy jednak nadzieję, że te programy zostaną i również mieszkańcy Pomorza Zachodniego będą mogli z nich korzystać. Idąc dalej, przejdę teraz do części trochę ideologicznej, bo też o innych rzeczach z tego raportu będzie mówić moja koleżanka i koledzy radni. Chodzi o równe traktowanie, jak bardzo mocno pan Marszałek podkreśla, jakie zachodniopomorskie jest równym regionem. Mamy Zachodniopomorskie Centrum Praw Kobiet i być może to jest poniekąd słuszna idea, słuszny postulat, ale jeżeli mówimy o równości, równouprawnieniu, to ja zadam trochę retorycznie i ironicznie pytanie, czemu nie ma zachodniopomorskiego centrum praw mężczyzn? Ponieważ nie ma co ukrywać, mężczyźni być może również potrzebują pomocy, potrzebują wiedzy na różne tematy, bo chociażby też są dane statystyczne – może nie w raporcie, ale z innych jakby źródeł – że również i mężczyźni padają ofiarami przemocy domowej ze strony kobiet i tutaj nie ma co chyba dyskutować, bo takie sytuacje się zdarzają, tylko mówi się o nich mniej. Więc pytanie do pana Marszałka, dlaczego nie ma zachodniopomorskiego centrum praw mężczyzn. Idąc dalej, to profilaktyka ochrony zdrowia publicznego w zakresie pomocy psychologicznej, podmiot realizujący Lambda

Polska i tylko osoby LGBT+. Dlaczego tylko osoby LGBT+? Problemy ze zdrowiem psychicznym mają również osoby, które nie są osobami LGBT+ i dlaczego im się tej pomocy jakby odmawia, a może nawet nie tyle, że odmawia, tylko się preferuje osoby z jednego środowiska, jakby szerzące jedną ideologię. Idąc dalej, równe Pomorze Zachodnie oczywiście co można w raporcie przeczytać przede wszystkim szczególne uwzględnienie osób ze społeczności LGBT+. Jeżeli mówimy Panie Marszałku o równym Pomorzu Zachodnim, to ja oczekuję i moi koledzy i koleżanki i koledzy z Klubu Radnych Prawa i Sprawiedliwości, że to będzie Pomorze Zachodnie rzeczywiście równe dla wszystkich i dla katolików, dla innych wyznań, dla społeczności nie LGBT, a nie tylko nastawiamy się na kreowanie jednej społeczności i mówimy, że polityka równościowa dotyczy tylko osób LGBT+, bo to jednak chyba jest jakby za duże wyolbrzymienie. Idąc dalej, dane statystyczne, porty morskie. Co chwilę było słyhać, że gospodarka morska jest przez Prawo i Sprawiedliwość zarzynana, że gospodarka morska nie funkcjonuje, ale sami w swoim raporcie przyznaliście, że obroty ładunkowe we wszystkich portach województwa zachodniopomorskiego wzrosły pod rządami Prawa i Sprawiedliwości, więc nijak się ma to do wypowiedzi polityków Platformy Obywatelskiej, do twardych danych statystycznych. Poruszył Pan też temat lotniska w Goleniowie. My oczywiście jako klub radnych bardzo się cieszymy, że lotnisko ulegnie przebudowie. Być może zwiększy to jego konkurencyjność. Ale również liczymy, że za słowami pójdą czyny i jednocześnie też chcielibyśmy zadać pytanie, bo swego czasu, jeśli idzie o lotnisko w Goleniowie, padała kwestia budowy nieopodal spalarni odpadów medycznych i pytanie czy ta inwestycja będzie realizowana, czy ta inwestycja została zatrzymana. Myślę, że pan Marszałek, jako przedstawiciel samorządu województwa, który jest jednym z udziałowców tego lotniska, powinien taką informację posiadać, powinien taką informację radnym udzielić. Była też mowa o polityce transportowej, to jest ostatnia rzecz, którą poruszę. Rzeczywiście można powiedzieć, że koleje marszałkowskie funkcjonują dosyć dobrze, ale pytanie brzmi dlaczego, jeżeli funkcjonują dosyć dobrze, pan Marszałek chce tworzyć osobną spółkę kolejową i chce wypowiedzieć współpracę Polregio. Co za tym stoi? Czy za tym przemawiają względy ekonomiczne, czy być może inne względy. Też byśmy liczyli, nie mówię, że dzisiaj na dzisiejszej sesji, ale może na którejś z kolejnych pan Marszałek przedstawi, jak to wygląda liczbowo, w jaki sposób miałyby to poprawić jakość przewozów regionalnych, że obsługiwany byłby tabor przez spółkę marszałkowską, a nie przez Polregio. Ja oczywiście wiem i koleżanki, i koledzy z klubu radnych wiemy, że oczywiście są takie spółki w innych województwach, ale pytanie brzmi, co przemawia za tym, żeby taka spółka powstała w województwie zachodniopomorskim. Kończąc, jeśli idzie o ten raport, żeby nie przedłużać swojej wypowiedzi, bo jeszcze będziemy mieli drugą debatę na temat sprawozdania z budżetu, tam powiemy o innych danych, to patrząc, z tego raportu i z tych słów pana Marszałka taka jedna konkluzja na koniec przyszła do głowy i nasza mnie taka refleksja, że gdyby nie środki unijne, to na Pomorzu Zachodnim byłaby pustynia. W naszej ocenie tak by nie było, bo można byłoby i bez środków unijnych na Pomorzu Zachodnim zrealizować wiele rzeczy. Być może z tymi środkami rzeczywiście tych rzeczy jest więcej zrealizowanych, ale w naszej ocenie, tak jak powiedziałem, co do samego raportu i danych w nim zawartych, nie mamy jakichś krytycznych uwag bo pan dyrektor i jego pracownicy opierali się na danych z Głównego Urzędu Statystycznego, ale też nie zgadzamy się z wieloma działaniami, podejmowanymi przez pana Marszałka. Uważamy, że niektóre rzeczy, które ujęte zostały w tym raporcie, można było zrobić lepiej. Dlatego klub radnych Prawa

i Sprawiedliwości będzie głosował przeciw udzieleniu wotom zaufania panu Marszałkowi Olgierdowi Geblewiczowi. Dziękuję bardzo.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Marek Subocz: Szanowna Pani Przewodnicząca, Panie Marszałku, Wysoka Rado, Szanowni Państwo, postaram się w wielkim skrócie odnieść do tego, o czym przed chwilą mówił pan Marszałek Geblewicz, o tej sytuacji, którą mamy w województwie zachodniopomorskim. Przede wszystkim interesuje mnie to, o czym mówił pan Marszałek, a więc kwestia tych działań proekologicznych, inwestycji proekologicznych w województwie zachodniopomorskim. Miałem tę przyjemność i zaszczyt kierować Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie. Moim zdaniem ta współpraca, jeśli chodzi o województwo zachodniopomorskie, była bardzo szeroka, bo przecież województwo zachodniopomorskie to nie tylko Urząd Marszałkowski, ale to przecież i jednostki samorządu terytorialnego, gminy, powiaty. I tutaj w tym zakresie ta współpraca była bardzo szeroka. Patrząc chociażby na raport Wojewódzkiego Funduszu można w łatwy sposób zobaczyć, jakie środki trafiały i do jednostek samorządu terytorialnego, i do osób fizycznych, a także przedsiębiorców i różnych podmiotów, które działają na terenie województwa zachodniopomorskiego. Ta współpraca myślę, że była, natomiast tutaj za bardzo zainteresowania osobistego ze strony pana Marszałka Geblewicza nie było. Odnosząc się też do Raportu o Stanie Województwa Zachodniopomorskiego, przede wszystkim zwróciłbym uwagę też na sytuację dotyczącą służby zdrowia i poszczególnych powiatów, gdzie ilość lekarzy jest coraz mniejsza. To jest bardzo niepokojące. Myślę, że tutaj kolejne działania, które powinien podjąć zarząd w roku bieżącym, to właśnie zaangażowanie, wsparcie i zachęcenie lekarzy – którzy tutaj w województwie zachodniopomorskim kończą naszą świetną uczelnię – do tego, żeby trafiali do szpitali marszałkowskich, ale także i szpitali powiatowych. Różne formy wsparcia, różne formy zainteresowania właśnie tych młodych lekarzy, żeby zostawali tutaj na Pomorzu Zachodnim. Z tego raportu także wynika, że niestety, ale społeczeństwo w województwie zachodniopomorskim nam się starzeje, demografia postępuje. I tutaj, to o czym również mówił przed chwilą pan Przewodniczący Niburski, powinniśmy się dzisiaj bardzo mocno skupić na wsparciu rodzin. Niestety dzisiaj w różny sposób próbuje się o tej polskiej tradycyjnej rodzinie zapominać i w jakiś sposób ją niszczyć. My doskonale wiemy, że rodzina to jest tak naprawdę podstawa, fundament działalności tutaj województwa zachodniopomorskiego, ale w ogóle państw i musimy tutaj o tym pamiętać w kolejnych punktach dzisiejszej Rady Sejmiku. Mamy między innymi utworzenie tej komisji do spraw równości. Również będę w tym temacie zabierał głos, zadawał pytania. Mam nadzieję, że również w roku 2024 będzie mocne wsparcie naszych rodzin w różny sposób. Jeśli chodzi o pozostałą część, to o czym mówił pan Marszałek Geblewicz, z pewnością wiele rzeczy udało się tutaj zrealizować poprzez środki unijne, ale to o czym również mówił pan Przewodniczący, poprzez współpracę właśnie z rządem pana Mateusza Morawieckiego. Wiele środków rządowych, które tutaj trafiały do województwa zachodniopomorskiego pozwoliły na to, że dzisiaj nasze województwo jest naprawdę na wysokim poziomie, jeśli chodzi o inwestycje. Zresztą myślę, że wielu mieszkańców naszego województwa mówi, że województwo zachodniopomorskie to jeden wielki plac budowy, czy to właśnie budowa dróg, ale też i tych inwestycji w poszczególnych gminach. Serdecznie dziękuję wszystkim tym, którzy pracowali w roku poprzednim 2023, jeśli chodzi o województwo zachodniopomorskie, również pracownikom Urzędu Marszałkowskiego,

ale także obecnych tutaj radnych zachęcam do tego, żeby – a z tego co mówił Pan Marszałek dzisiaj, macie pełne władztwo nad Wojewódzkim Funduszem i wieloma instytucjami – korzystać z tych możliwości, bo rzeczywiście zakres jest bardzo szeroki i mamy duże możliwości. Niestety mam dzisiaj takie wrażenie, że w Wojewódzkim Funduszu na razie funkcjonują te programy, które jeszcze tworzył poprzedni Zarząd i Rada Nadzorcza. Dzisiaj mam troszeczkę takie wrażenie, że skupienie jest przede wszystkim na zwalnianiu pracowników. Jeszcze raz serdecznie dziękuję.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Andrzej Niedzielski:

Szanowna Pani Przewodnicząca, Szanowni koledzy radni, Panie Marszałku. Dość długo już jestem w Sejmiku i myślę, że muszę to powiedzieć. Drugą dekadę Platforma Obywatelska, Koalicja Obywatelska, w różnych układach koalicyjnych, zarządza województwem, które rozwija się bardzo dobrze, świetnie. Zdaję sobie sprawę, że zawsze można by coś poprawić, ale sądzę, że możemy być dumni z naszych osiągnięć i czasami słowa krytyki odbieram jako słowa osób, które nigdy nic nie zrobiły, ale zawsze mówią, że zrobią lepiej. W związku z tym myślę, że róbmy tak dalej, jest dobrze. Klub Platformy Obywatelskiej będzie popierał Zarząd Marszałka. Dziękuję.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Artur Nycz:

Pani Przewodnicząca, Wysoki Sejmiku, ponieważ zostałem wywołany troszeczkę do głosu, ponieważ mam przyjemność reprezentować Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w Radzie Nadzorczej Funduszu, więc zaczniemy od Funduszu. O ile zrozumiałem, a wsłuchiwałem się słowa pana Marszałka, pan Marszałek mówił, że zostało odebrane władztwo nad funduszami samorządu i województwa, co jest prawdą. Rząd Prawa i Sprawiedliwości w taki sposób zmienił powoływanie Rady Nadzorczej Wojewódzkiego Funduszu, że na 5 osób w składzie Wojewódzkiego Funduszu, 4 osoby reprezentowały Prawo i Sprawiedliwość. Koniec kropka. I tylko jedną osobę, a tym samym możliwość kształtowania zarządu, mógł desygnować samorząd województwa. Ale też faktem jest to, że prace wojewódzkich funduszy zostały bardzo mocno scentralizowane. Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska, tu wejść również w spór z panem Radnym Suboczem, z całym szacunkiem, nie jest żadną łaską, że instytucja funkcjonowała i pracowała z gminami i powiatami, co jest jej zadaniem statutowym. Natomiast rząd Prawa i Sprawiedliwości, jeżeli chodzi o kompetencje i zasoby Wojewódzkiego Funduszu, to poza statutową działalnością jakim jest działalność pożyczkowa, w zasadzie sprowadził Wojewódzkie Fundusze do realizacji programów centralnych, a więc ta centralizacja Wojewódzkiego Funduszu jest absolutnie faktem. Też nie ma co ukrywać, dyskutowaliśmy na Radzie Nadzorczej odnośnie możliwości wpisania pracy Wojewódzkiego Funduszu w strategię funkcjonowania samorządu województwa. Również Panie Radny, obecna działalność Wojewódzkiego Funduszu nie polega na zwalnianiu ludzi, natomiast polega na przywracaniu takiej elementarnej podstawowej etyki pracy przez pracowników Wojewódzkiego Funduszu, polegającej na tym, że pracownik jest od wykonywania swoich zadań, nie od prowadzenia bieżącej polityki Prawa i Sprawiedliwości. Teraz tylko kilka słów na temat raportu. Szanowny Panie Przewodniczący, oczywiście wszystkie wskaźniki, o których tutaj mówił pan Marszałek, pokazują jak dynamicznie rozwija się województwo zachodniopomorskie, pomimo ograniczonych zasobów, którymi na tle innych województw dysponujemy, ale także pomimo tego, że w ostatnich latach, przede wszystkim latach

pandemicznych, nasze województwa były pozbawiane wielu środków i wpływów z covidowych funduszy, z których korzystały inne województwa. Przypomnę chociażby tylko jeden, że województwo zachodniopomorskie turystyką stoi. Blisko 15% naszego wojewódzkiego PKB to jest turystyka. Ale to nie województwo zachodniopomorskie, czy przedsiębiorcy funkcjonujący w obszarze turystyki miało możliwość do korzystania z dodatkowych funduszy covidowych, a ponad 1 mld zł został przekazany na Podkarpacie i na południowe województwa, bo przecież według rządu Prawa i Sprawiedliwości turystyka tylko i wyłącznie tam się rozwijała. Pomorze Zachodnie w tym zakresie nie zostało dostrzeżone w zakresie ani jednej złotówki. Oczywiście polityka prorodzinna, Panie Przewodniczący, wszyscy wiemy, że możemy dyskutować na temat tego, jakie skutki przyniósł program 500+, czy dzisiaj 800+. Przypomnę, że to pan Premier Donald Tusk był zwolennikiem szybszego wprowadzenia podwyżki kwoty i waloryzacji do 800+. Natomiast faktem jest, że dzisiaj jednym z najskuteczniejszych polityk, które służą służą demografii, jest procedura in vitro. Samorząd województwa zachodniopomorskiego systematycznie wspiera tę procedurę, o czym owszem pan Przewodniczący mówił, ale zapomniał Pan powiedzieć, że systematycznie, jako klub Prawa i Sprawiedliwości, jesteście przeciw udzielaniu dofinansowania gminom procedury in vitro i ani razu nie zdarzyło się, żebyście jako klub w tym zakresie tę procedurę poparli. Możemy zrozumieć fakt ideologicznej postawy Prawa i Sprawiedliwości w tym zakresie, ale fakt jest taki, że tej procedury nie wspieracie. Oczywiście w ostatnich latach wzrastała nam minimalna płaca, ale też sobie trzeba jasno powiedzieć, że była ona odgórnie regulowana i narzucana. Nie jest ona wynikiem zmian na rynku gospodarczym, a to jedynie decyzje administracyjne również jakby rządowe. Zapomniał Pan również powiedzieć o tym, że rządy Prawa i Sprawiedliwości, to rekordowa inflacja. Zapomniał Pan również o tym samym, jak drastyczne zmniejszenie się możliwości nabywczej zarobków Polaków. Wspomnę tylko, że średnia krajowa za waszych rządów wystarczała na zakup 1 m² mieszkania i ostatnie zdanie. Doprowadziliście w ostatnich latach do tego, że na rynku mieszkaniowym, na rynku energetycznym mamy prawdziwą zapaść. Czeką nas w tym zakresie bardzo daleka i długa droga, chociażby tylko i wyłącznie w tych dwóch sektorach, ze względu na fakt, że ten czas jest dość dzisiaj ograniczony. Pozwolicie Państwo, że na tym skończę, choć jeszcze dużą z chęcią mógłbym wchodzić w polemikę z panem Przewodniczącym. Dziękuję.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Marek Subocz: Ja ad vocem a propos tego, o czym mówił pan Radny Nycz. Rzeczywiście mieliśmy możliwość współpracy i uważam dzisiaj z perspektywy czasu za bardzo dobrą. Jednakże tutaj absolutnie nie mogę się zgodzić, że realizowaliśmy tylko i wyłącznie zadania związane z ogólnopolskimi programami chociażby Czyste Powietrze, ale realizowanych było wiele programów, o których już nawet nie chcę mówić, bo można zobaczyć sobie doskonale na stronie internetowej Wojewódzkiego Funduszu. Pan Radny również mówił tutaj o ideologii. My absolutnie wspieramy działania prorodzinne i to za czasów Prawa i Sprawiedliwości tak naprawdę tutaj województwo bardzo mocno się rozwijało, ale ja już to mówiłem podczas dyskusji, więc prosiłbym, żebyście Państwo też jakby oprócz tego nazywania przez Platformę Obywatelską, że PiS to jest wszelkie zło, po tych 8 latach zauważyli, że rzeczywiście ta współpraca – i rządu, i samorządu – przynosi skutki. Mamy nadzieję, że tak będzie i w przyszłości. Mniej obrażania się, a bardziej skupianie się na pracy na rzecz rozwoju naszego pięknego województwa zachodniopomorskiego. Dziękuję.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Rafał Niburski: Tak w trybie ad vocem, bo zostałem wywołany dwa razy do tablicy przez pana Radnego Artura Nycza. Co do in vitro, to przypominam, że Klub Prawa i Sprawiedliwości zazwyczaj nie bierze udziału w głosowaniach, a nie tak jak Pan powiedział, że głosuje przeciw, ale to tak na marginesie, a druga rzecz to wszystkie fakty, o których Pan mówił, to jakby są z alternatywnej rzeczywistości stworzonej przez Pana, bo Pan mówi o rekordowej inflacji. Za chwilę dowiemy się z Pana ust, że to Prawo i Sprawiedliwość wywołało pandemię COVID-u w Chinach, jakaś komórka Prawa i Sprawiedliwości, bo to po prostu jest absurd, to co Pan powiedział. Tak samo o programie 800+. Program 800+ i program 500+, to jest program rządu Prawa i Sprawiedliwości. To, że Donald Tusk pod publikę ogłosił, żeby zwiększyć dziurę budżetową, a także żeby zwiększyć, może nawet nie dziurę, tylko deficyt, o tak byłoby bardziej zasadnie powiedzieć, a także żeby przed wyborami ta inflacja jeszcze bardziej urosła, bo wiemy jaki wpływ mają programy społeczne na wzrost inflacji, jednak mimo wszystko – zwłaszcza kiedy ta inflacja pikowała na poziomie dwucyfrowym – to pod publiczność chciał programu 800+ od razu, bez jakiegokolwiek troski o budżet państwa, bez jakichkolwiek analiz ekonomicznych. My te analizy mieliśmy, więc Pan mówi, że to za chwilę będzie podstawą Waszego rządu. Pan mówił też o cenach za metr kwadratowy i tutaj również dotyczy to naszego województwa, bo obawiam się, że w przyszłym roku w Raporcie o Stanie Województwa będzie, że jednak mieszkańcy naszego województwa ubożeją, bo ja przypominam Panu, że to od 1 lipca tarcze, które wprowadził już rząd Prawa i Sprawiedliwości, nie będą funkcjonować, a rachunki za prąd, rachunki za gaz wzrosną o kilkanaście procent i to jednak mimo wszystko będzie wpływać na zubożenie mieszkańców naszego województwa. Tym samym jednak te efekty polityki Prawa i Sprawiedliwości, o tym wzroście zamożności mieszkańców Pomorza Zachodniego jakby się zatę, jakie będą skutki rządów Platformy wraz z koalicjantami, to wszyscy będziemy wiedzieć i pokażą to twarde dane pewnie za rok.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Artur Nycz: Dziękuję bardzo Pani Przewodnicząca, ja tylko dwa zdania. Panie Przewodniczący, przede wszystkim chciałem powiedzieć, że w wyniku 8-letnich rządów Prawa i Sprawiedliwości i polityki budżetowej, właśnie jako Polska znaleźliśmy się w unijnej procedurze nadmiernego deficytu. To nie jest efekt ostatniego pół roku pracy rządu, to jest efekt ostatnich 8 lat rządów Prawa i Sprawiedliwości. To jest fakt i jakby nie da się jemu zaprzeczyć. Dotacje, bo rzeczywiście rynek energii elektrycznej w Polsce jest dotowany, nie od czasów pandemii tylko z czasów jeszcze przedpandemicznych, więc to nie jest efekt pandemii. Nie chciałbym w tym temacie prowadzić dłuższej dyskusji, ale proszę mi wierzyć, że jako osoba zawodowo zajmująca się mieszkalnictwem, doskonale wiem, jakie propozycje składały spółki energetyczne, jeżeli chodzi o ceny umowne energii elektrycznej w sytuacji, w której Wasz minister – bo były takie sytuacje pod koniec roku – nie zdążył jeszcze wydać właściwego rozporządzenia o dotacji dotyczącej dopłaty do energii elektrycznej. A więc to nie jest efekt tarczy, to nie jest efekt pandemii, to jest efekt polityki energetycznej Prawa i Sprawiedliwości, który ciągnie się jeszcze z okresów przedpandemicznych.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Michał Jach: Dziękuję Pani Przewodnicząca. Szanowni Państwo, na posiedzeniu komisji wczoraj mówiliśmy o opiece

zdrowotnej. Generalnie nasze województwo ma opiekę zdrowotną dla mieszkańców województwa na dobrym poziomie. Problemem jaki jest – i to nie tylko kwestia naszego województwa – to jest ten czteropoziomowy system opieki zdrowotnej, bo jednostki medyczne podlegają pod wszystkie poziomy naszego systemu państwa, czyli samorządów różnych szczebli oraz państwowych i to powoduje problem z wykorzystaniem właściwych zasobów. Każdy szpital, nawet najmniejszy szpital powiatowy, potrzebuje co najmniej tomografu komputerowego. Uważa, że potrzebny mu jest tomograf komputerowy, a najlepiej jeszcze rezonans magnetyczny, mimo że wykorzystanie jego jest minimalne. Tutaj pan Marszałek chwali się, że kolejny szpital u nas w województwie został wyposażony w da Vinci. I proszę Państwa, warto byłoby się zastanowić, bo to jest jako wniosek z tego raportu dla mnie, co zrobić, żeby wykorzystanie tego wyposażenia zarówno w sprzęt, jak i wspaniałych lekarzy w sytuacji takiej, kiedy mamy jedną z najlepszych uczelni medycznych w Polsce i bardzo liczącą się w Europie, a w perspektywie kilku lat, gdy zostaną zakończone te inwestycje, rozpoczęte kilka lat temu, będziemy mieli fantastyczne zaplecze medyczne. I teraz warto by było, żeby Marszałek Województwa, jako osoba odpowiedzialna, czy jego służby, również za poziom życia, za poziom zabezpieczenia tego medycznego, podjął próbę skoordynowania działań naszej służby medycznej na różnych poziomach. Sytuacja zmienia się diametralnie i to na naszych oczach widać tutaj. Zmienia się diametralnie sytuacja demograficzna w Polsce. Należałoby wspólnie podjąć próby ustalenia, żeby przygotować się na te rozwiązania wieloletnie, bo jeżeli nadal każdy będzie chciał tworzyć w powiecie wszelkie możliwe usługi medyczne, łącznie z wysokokwalifikowanymi, to dojdzie do tego, że te pieniądze, których i tak jest zawsze ograniczona ilość, będą jeszcze bardziej marnotrawione, bo niewykorzystanie we właściwy, optymalny sposób zasobów ludzkich, materiałowych, to jest po prostu marnotrawstwo i musimy o tym pamiętać. Uważam, że Marszałek Województwa, czy Urząd Marszałkowski jest predestynowany do tego, ażeby próbować, podejmować takie próby koordynacji, a nie tylko chwalić się, że mamy kolejny tomograf, kolejny da Vinci, którego obsługa jest powiedzmy sobie zdolna robić tylko 2 czy 3 rodzaje zabiegów. Nie mówię akurat, że o tym konkretnym przykładzie, ale znam wiele takich przypadków w Polsce. Dziękuję.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Stanisław Wziątek:

Szanowna Pani Przewodnicząca, Wysoki Zarządzie, Panie i Panowie Radni, Pani Przewodnicząca. Przyszedłem tutaj nie po to, żeby dodać sobie prestiżu, ale po to, żeby mówić do ludzi, do Państwa, a niekoniecznie tylko do mikrofonu. Chciałbym przede wszystkim, mówiąc o Raporcie, powiedzieć, że wszystkie zadania, które w tym Raporcie, ale także w informacjach mówiących o tym, jak zarząd realizował swoje zadania, że za każdym tym zadaniem, za każdą sprawą stoją ludzie. Przede wszystkim chciałbym bardzo serdecznie podziękować wszystkim pracownikom samorządu województwa, Urzędu Marszałkowskiego i wszystkich innych instytucji samorządowych. To wasz profesjonalizm działania, to wasze zaangażowanie, ale także wasze serce wkładane w tę pracę, daje dobre efekty i te efekty są widoczne zarówno tu u nas w regionie, jak i dobrze doceniane na zewnątrz naszego województwa. Szanowni Państwo, tu na miejscu będą oklaski dla Was. Chciałbym podkreślić kilka aspektów, kiedy mówimy nie tylko o słabościach, które w sposób szczególny były wyeksponowane w tej dyskusji, ale mówimy o obiektywnej prawdzie, o informacji, która może pokazać, w którym miejscu w zakresie rozwoju województwa jesteśmy. Mamy parę filarów rozwoju, na których możemy się oprzeć i powinniśmy się

opierać. Nie możemy nie zauważać faktu, że mimo tego, iż podobne uwarunkowania rozwojowe mają inne regiony, to my w tych obszarach jesteśmy najlepsi. To, że OZE jest najlepsze w Polsce, że to my mamy ten potencjał energetyki odnawialnej, jest niepodważalnym faktem. Przecież podobne warunki ma Pomorskie, podobne warunki ma Warmia i Mazury, a to my jesteśmy najlepsi dlatego, że stworzyliśmy dobry klimat do inwestycji. To tu pojawili się przedsiębiorcy, tu pojawiają się firmy, które chcą inwestować, to tutaj są dobre kontakty z inwestorami, ale także i z samorządami, jako gospodarzami poszczególnych obszarów. To my tworzymy te warunki rozwojowe, tworząc atmosferę do współpracy i dlatego jesteśmy najlepsi. Zapytacie Państwo, jakie są jeszcze inne nogi, jakie są filary tego rozwoju. Mógłbym wymienić ich kilka, ale posłużę się tylko jeszcze jednym. Turystyka. To w naszym regionie jest największa ilość bazy noclegowej, to tu przyjeżdża najwięcej turystów w Polsce, to tu mamy największą ilość zagranicznych turystów od naszego sąsiada, dlatego musimy być otwarci na współpracę międzynarodową. Musimy się otwierać również na turystów niemieckich i pokazywać, że jesteśmy gotowi do tego, żeby przygotować standard naszego funkcjonowania, standard świadczonych usług na europejskim, najwyższym poziomie. I to jest nie tylko zasługa samorządu województwa, to jest oczywiście zasługa przede wszystkim ludzi, zasługa konkretnych przedsiębiorców i tych, którzy razem z nimi pracują. Jeżeli mówimy o rozwoju gospodarczym, to proszę Państwa, znikąd się nie wziął tytuł Europejskiego Regionu Przedsiębiorczości. Trzy regiony w Europie takie otrzymały i jednym z nich jesteśmy my. Skąd to się wzięło? Doceniono właśnie wszystkie te uwarunkowania, o których mówię. Inwestycje. Jeżeli jesteśmy określani, że to jest najlepiej inwestujący region w Polsce, to też nie bez przyczyny. Jeżeli mówimy o tym, że nasze inwestycje zdobywają pierwsze miejsce w Polsce pod względem innowacyjności, najlepszych prekursorskich rozwiązań, to też nie bez przyczyny. Warto uwypuklać to, nad czym musimy jeszcze pracować i to, co musimy poprawiać. Ale warto i zwracam się do Państwa również, patrząc wam prosto w oczy, warto zauważać, co jest dobre, bo wokół tego dobra możemy zbudować coś więcej. Porozumienie o regionalnej racji stanu, bo rozwój naszego regionu jest taką regionalną racją stanu. Ale to nie jest tylko i wyłącznie, proszę Państwa, inwestowanie w to, co wiąże się z rozwojem gospodarczym, bo o tym można szerzej i pełniej mówić, ale bardzo ważną, drugą nogą, jest realizacja potrzeb człowieka. Zwróćcie Państwo uwagę, w materiale było to uwypuklone, na specjalne nowe rozwiązania pogotowia kryzysowego. Specjalne działania adresowane do osób potrzebujących wsparcia. To są znowu europejskie nagrody, które otrzymuje ROPS w tym zakresie. Jeżeli weźmiecie Państwo pod uwagę, że adresujemy po to, żeby inicjować i pobudzać do takiej aktywności społeczeństwa, to mówimy o programie społecznych, o grantach sołeckich, o najnowszej formule grantach osiedlowych. To wszystko ma budować właśnie aktywność ludzi i warto to zauważyć, a nawet powinniśmy widzieć to bardzo głęboko, w pełni. Jedna tylko uwaga w odniesieniu do tego, co się tutaj pojawiło, jako swego rodzaju zarzut, że to środowisko LGBT jest w jakiś sposób preferowane i zauważalne. Jeżeli mówimy o polityce równościowej, to musimy mówić o tych, którzy zaznają największej agresji. Jeżeli Państwo przeanalizujecie dane statystyczne, to środowisko LGBT jest w około 80% najbardziej atakowane w stosunku do wszystkich innych różnego rodzaju przewinień, które się pojawiają. To oznacza, że słabszych trzeba brać w obronę. Prosty mechanizm. Budujemy równościową politykę wspierającą tych, którzy tego wsparcia potrzebują. Chciałbym szanowni Państwo powiedzieć jeszcze na końcu o jednym aspekcie, od którego zacząłem, ale na pojedynczym człowieku chciałbym skończyć.

Mówiłem o ludziach, o samorządzie, ale nie jest to przypadek, że samorządowiec naszego Sejmiku otrzymuje tytuł Samorządowca 35-lecia. Panie Marszałku, gratuluję tego tytułu.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Tomasz Wójcik: Szanowna Pani Przewodnicząca, Wysoki Sejmiku, ja jestem zmuszony odnieść się do wypowiedzi pana Radnego Nycza, bo mam wrażenie, że pan Radny uprawia *political fiction* i pisze alternatywną historię Polski od nowa. Panie Radny, ja byłem przez kilkanaście lat nauczycielem w niewielkiej miejscowości popegeerowskiej i wie Pan, co było zmorą tego społeczeństwa, tej społeczności? Eurosieroctwo. Do roku 2016 mnóstwo rodziców, oboje rodziców czasami wyjeżdżało za granicę w poszukiwaniu pracy, a wie Pan dlaczego? Bo tej pracy w Polsce nie było. Nawet Pan nie ma pojęcia jak destruktywne było to dla młodych ludzi. Tu patrzę się na pana Radnego Wziątka, bo on doskonale wie, jak to wyglądało w naszej części województwa, jak ciężkie i trudne były to czasy. I to się zmieniło. Może Pan się ze mną zgodzić lub się ze mną nie zgodzić, ale koreluje to z rządami Prawa i Sprawiedliwości. To się zmieniło właśnie od roku 2016, bo z danymi, z twardymi argumentami nie powinniśmy dyskutować. Bezrobocie rok 2015, ostatni rok rządów koalicji PO-PSL, Marszałkiem Województwa był wtedy również pan Olgierd Geblewicz. Bezrobocie, 13,1%. Rok 2023 6,7%. Różnica jest bardzo, bardzo duża. A wtedy przecież też w 2015 roku województwem rządziła Platforma Obywatelska z małym udziałem PSL. Kolejne dane. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej. Rok 2015 7,7% uśredniając. Zupełnie inaczej wyglądało to we wschodniej części województwa. Tu są radni z części koszalińskiej, z części kołobrzeskiej i doskonale Państwo wiecie, jak to wtedy wyglądało. Z tym nie można dyskutować. Teraz 3,5%. Jeżeli tu Państwo nie widzicie związku przyczynowo-skutkowego między programami społecznymi Prawa i Sprawiedliwości a tymi zmianami, to trzeba byłoby jeszcze chyba troszeczkę przeanalizować te dane. Kolejna sprawa, to uźłobkowanie. Może nie jest to aż taki istotny wskaźnik, ale moim zdaniem bardzo istotny. W roku 2015 na 1000 dzieciaków, tak powiem, 85 było prowadzonych przez rodziców do żłobka. Teraz jest to uśredniając 220 dzieci. To są, szanowni Państwo, pochodne programów społecznych Prawa i Sprawiedliwości. Mamy programy Maluch+, mamy program 500+, a teraz 800+, z tym nie można dyskutować. Można oczywiście się na to obrażać, że nam się udało, a Wam się to nie udawało. A teraz ostatnia rzecz. Pan mówi, że Prawo i Sprawiedliwość doprowadziło do tego, że Polska została objęta procedurą nadmiernego deficytu, tylko jakoś tak się dziwnie składa, że w 2016 roku, jak prowadziliśmy program 500+, to Wy mówiliście, że za rok Polska zbankrutuje, że Polska będzie bankrutem, że druga Grecja będzie. Zaraz po objęciu przez Was władzy pieniędzy nie ma. Wy macie coś takiego w sobie, że jak rządzą, to nie ma pieniędzy. Nie wiem, czym to jest spowodowane, ale tak po prostu jest. Może macie pecha, nie wiem, nie mam pojęcia. Ale coś takiego jest, że jak Wy rządzą, to nie ma pieniędzy i to już po 8 miesiącach od objęcia władzy. Dziękuję.

Głos zabrał Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego Olgierd Geblewicz: Szanowni Państwo, Wysoki Sejmiku, dziękuję za wszystkie głosy. Nie będę wchodził w zbyt intensywną polemikę. Rozpoczynając od kwestii tej ostatniej, można by się zastanowić, jaki był wkład? Mogę Panu podać całe dane statystyczne dotyczące ostatnich 15 lat. Ile inwestycji i ilu inwestorów ściągnęliśmy jako Centrum Obsługi Inwestora, teraz Centrum Inicjatyw Gospodarczych na Pomorzu Zachodnim. A co za tym idzie, ile stworzono miejsc pracy bezpośrednio w miejscach, które aktywizowaliśmy wspólnie z samorządowcami

ze Stargardu, Goleniowa, Koszalina, we wszystkich strefach, które wspólnie tworzyliśmy, które wspólnie finansowaliśmy tymi pieniędzmi unijnymi, które tutaj, jak mówił szef klubu, może do czegoś się tam nam przydały, ale tak naprawdę bez nich byśmy sobie dali fantastycznie radę. Coś na ten temat wiem, bo od 22 lat jestem samorządowcem. Tworzyłem jeden z pierwszych parków inwestycyjnych w Goleniowie – rzeczywiście wtedy bez pieniędzy unijnych – i wiem doskonale, jakim kosztem i ile wyrzeczeń było dla naszej lokalnej społeczności. Więc ja się nie chcę dzisiaj licytować, kto ile inwestycji przyciągnął i jak zachęcił. Wiem jedno, że to, co było naszym kluczowym wyzwaniem, a więc bezrobocie, dzisiaj przestało mieć rację bytu. Jeżeli Państwo tak bardzo chcecie wnikać w statystyki, to zachęcałbym, żebyście spojrzeli na dwie korelacje, a mianowicie dynamikę hossy i bessy na świecie. Rzeczywiście w latach 2011-2013 mieliśmy po prostu bessę na całym świecie. Ludzie nie inwestowali, był wielki kryzys, a pomimo tego od roku 2013 bezrobocie na Pomorzu Zachodnim zaczęło regularnie spadać. Rok 2014 to już był bardzo duży przełom, rok 2015 to był bardzo duży spadek, a potem już był tylko trend. Na szczęście, jeżeli Państwo uważacie, że gratulacje się Państwu należą, to za to że Państwo tego nie zepsuli. Oczywiście można było zepsuć, nie twierdzę. Natomiast wiem doskonale o tym, że ten sukces oczywiście ma pewnie wielu ojców, ale ja tutaj w dużej mierze chcę podziękować samorządowcom z partnerskich dla nas samorządów, w zasadzie wszystkich prawie gmin, bo to z nimi zbudowaliśmy dobry klimat dla inwestycji na Pomorzu Zachodnim i dobry klimat dla rozwoju przedsiębiorczości na Pomorzu Zachodnim. Jeżeli chodzi o kwestie, wracając do tych pierwszych głosów, myślę, że bardzo to nas wszystkich martwi, a więc niska dzietność i to, że jest nas coraz mniej, a chcielibyśmy, żeby nas było coraz więcej. To nie jest wyzwanie tylko i wyłącznie zachodniopomorskie, to jest wyzwanie ogólnopolskie. To o czym powiedziałem, bez systemu zachęt, bez zbudowania bezpieczeństwa dla głównie kobiet, bez zbudowania dla nich dobrego systemu powrotu na rynek pracy, my tej słabości nie przekujemy. I tutaj nawet ten program 500+ pokazał, że rozsypywanie pieniędzy z helikoptera też nic tutaj nie da. Tylko bezpieczeństwo kobiet, bezpieczeństwo związków, tylko bezpieczeństwo powrotu na rynek pracy nam to zagwarantuje. Takie jest moje twierdzenie i dlatego my tak konsekwentnie realizujemy te programy, które mają do tego zachęcić. Na końcu to jest nasza, każdego z nas, indywidualna decyzja, czy naszych partnerek, naszych partnerów w życiu prywatnym. Mogę powiedzieć, że mówił Pan o wzorcowym modelu 2+3. Ja swoje w tym zakresie zrobiłem, będąc posiadaczem szczęśliwej karty dużej rodziny. Więc na końcu myślę, że zrobimy ankietę i będziemy obserwowali, że tak powiem, jak to się również ten tak ważny odcinek odpowiedzialności życia społecznego przenosi na nasz regionalny parlament. Natomiast to ma trochę związek z tą kwestią, którą nam zarzucono, że finansujemy ochronę kobiet, finansujemy organizacje, które starają się je chronić, podobnie jak mniejszości. Powiem uczciwie, jeżeli zgłosi się do nas organizacja, która wskaże, że rzeczywiście mężczyźni w naszej społeczności są represjonowani albo traktowani opresyjnie, a tak mieliśmy w ostatnich latach, jeżeli chodzi o kobiety, to ja bardzo poważnie rozważę wsparcie również takiego NGO-sa. Nie mam takiego poczucia i po prostu nie dotarły do mnie takie sygnały, żeby panowie byli jakoś szczególnie opresyjnie traktowani przez kobiety w naszym życiu społecznym. Natomiast poważnie mogę to rozważyć. Natomiast odnośnie kwestii obrony wiary i kościołów, to chcę powiedzieć tyle, że proszę bardzo wnikliwie, ale to bardzo wnikliwie przeanalizować budżet naszego województwa i zapewniam Pana Radnego, że na kościoły i wprost na organizacje katolickie, wyłączając Caritas, na pewno – w ramach wspólnych programów, czy to ochrony

zabytków, czy to wspólnych działań prospołecznych – przeznaczone było zdecydowanie więcej pieniędzy, niż na te organizacje, które chronią wszelkiego rodzaju mniejszości. I to jest fakt, a z faktami radziłbym nie dyskutować. Nie dam się więc namówić na żadne wojny ideologiczne. Póki jestem Marszałkiem, tak jak zapowiadałem, moją rolą jest to, żeby każdy w tym województwie czuł się po prostu dobrze i bezpiecznie. Tak postrzegam swoją misję na tym stanowisku, z wszelkim szacunkiem dla każdej wiary, odmienności i to co deklarowałem w swoim tym exposé, tak postrzegam swoją misję i tak ją będę kontynuował, niezależnie od tego, jakie padną głosy na tej sali zachęcające lub zniechęcające mnie do walki z kimkolwiek. Jeżeli chodzi o kwestie spółki kolejowej, to powiem w ten sposób – rzeczywiście przez lata bardzo wysoko ceniłem i jeszcze wciąż cenię pracę naszego zachodniopomorskiego oddziału Polregio, czy przewozów regionalnych. Niestety w chwili obecnej pewne działania, w szczególności dotyczące utrzymania taboru, budzą nasz bardzo wysoki niepokój. Jest bardzo duża liczba pojazdów, mamy najnowocześniejszą flotę pojazdów w Polsce, tylko kłopot polega na tym, że 40% z nich stoi, bo nie może jeździć. To nie tylko dlatego, że mamy piękny region i pełno w nim zwierzyny i bardzo często zdarzają się wypadki. Ale w chwili obecnej firma się zatrzymała technologicznie i nie potrafi nam utrzymywać coraz nowszego taboru. Nie twierdzę, że to proces powołania własnej spółki będzie lekiem na wszelkie bolączki i problemy, ale patrząc na to, że mamy przed sobą wielkie wyzwanie uruchomienia kolei metropolitalnej, patrząc przez to, że musimy uruchamiać coraz więcej połączeń kolejowych – bo zobaczcie Państwo, co się dzieje na naszych zachodniopomorskich drogach w weekendy – jesteśmy trochę zakładnikami własnego sukcesu. Przyjeżdża do nas bardzo dużo turystów, korki są gigantyczne, a nasi mieszkańcy nie mogą skorzystać z tego, co też jest dobrem, jakim jest pobyt na plaży zachodniopomorskiej, więc musimy podkładać coraz więcej pociągów do tego, żeby mogli oni jeździć. Moja teoria jest taka i dlatego ten dialog chcę podjąć. Nie chcę powiedzieć ludziom, którzy przez wiele lat pracowali – nie, nie, wy wszyscy idziecie na bruk, dziękujemy państwu, zbudujemy swoją firmę i was pozbawimy pracy. Niezależnie od tego, jak agresywnie obecne władze spółki reagowały na moje propozycje, cały czas to powtarzam w każdym wywiadzie, że chciałbym tego dokonać w porozumieniu z Polregio, żeby tak – jak już tyle o tej dietności – to żeby ogłosić taki rozwód bez orzekania o winie, z przejęciem pełnej opieki nad dziećmi i zabezpieczeniem. To tak używając takiego rodzinnego porównania, bo najbardziej chciałbym uniknąć jakichkolwiek turbulencji na naszych zachodniopomorskich torach, a i też nie mam żadnej przyjemności w tym, żeby pracownicy Polregio, naszej jednostki, czuli się w jakikolwiek sposób dyskomfortowo, że być może za chwilę nie będą mieli pracy. Absolutnie nie jest to moją intencją. Moją intencją jest tylko i wyłącznie usprawnienie tego procesu. Dlaczego tak uważam? Uważam, że jednak z tej Warszawy to Pomorze Zachodnie widać gorzej niż z samego Szczecina i tylko z takiego powodu. Tak jak mówiłem, nie dam się. Tutaj były takie dyskusje na temat tego, po co nam te fundusze unijne, co nam dały. Wczoraj była wielka konferencja zorganizowana przez BGK i na zaproszenie pana prezesa i ministra finansów, uczestniczyłem tam reprezentując stronę samorządową, mówiąc o benefitach, które przyniosły nam fundusze unijne. I powiem jeden fakt, który myślę, że warto mieć w świadomości. Dzięki funduszom unijnym naprawdę przeskoczyliśmy pewną epokę, bo to nie jest tylko i wyłącznie kwestia pieniędzy, ale też kwestia transparentności pewnych procedur, kwestii pewnych procesów, wyboru najlepszych projektów czy myślenia strategicznego. Znowu, nie chcę wchodzić w polemikę, bo możemy podyskutować o myśleniu strategicznym czegoś, co się nazywało

Fundusz Inwestycji Strategicznych, ale nie chcę w to wchodzić, bo to, powiem szczerze, z żadną strategią nie ma nic wspólnego. Ale powiem jedną rzecz – spośród 30 europejskich regionów, które w ostatnim dziesięcioleciu rozwijały się najszybciej, 11 to są regiony polskie, żebyśmy mieli świadomość i poczucie dumy z tego, co udało nam się zrobić. Nie, że nam to ktoś dał, bo te pieniądze – cytując waszą klasyczkę – nam się po prostu należały. Ale pozwoliły one nam rzeczywiście zmienić pewną mentalność i to jest, uważam, największy sukces. Była ta wielka dyskusja na temat Wojewódzkiego Funduszu. Powiem tylko jedną rzecz. To nie jest normalne państwo, w którym samorząd nie ma wpływu na funkcjonowanie samorządowej osoby prawnej. To nie jest normalne państwo. To jest psucie państwa. Ja to mówiłem i panu Premierowi, a kiedyś miałem okazję to powiedzieć panu Prezydentowi, jak podpisywał te nieszczęsne 7 nowelizacji prawa ochrony środowiska. To jest dokładnie taka sama sytuacja, jakbyśmy powiedzieli na przykładzie prywatnej firmy, szanowny panie, my panu nie zabieramy pana majątku, my tylko w ramach braterskiej pomocy chcemy wskazać, kto będzie zarządzał tą firmą i kto będzie w radzie nadzorczej tej firmy, żeby się pan nie musiał męczyć itd. Taką mamy dzisiaj rzeczywistość, wciąż prawną, ale mam nadzieję, że zostanie ona zmieniona. Przypomnę, że Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska, to są samorządowe osoby prawne, które zostały stworzone i powołane po to, żeby realizowały regionalną politykę środowiskową, która jest wyznaczona przez Zarząd Województwa i Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego. Do celów narodowych, jako narzędzie rządu, jest powołany Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska, który jest państwową osobą prawną i to nie chodzi o to, żeby przedstawiciel ministra nie miał miejsca w Radzie Nadzorczej Wojewódzkiego Funduszu, tylko chodzi o to, żeby samorząd obsadzał większość tych stanowisk, a minister niech ma jedną osobę, która będzie koordynowała, a nie na odwrót. Powiem tylko tyle z przykrością, że niezależnie od tego, kto był prezesem, będę musiał zgromadzić tę korespondencję, rocznie przy okazji sprawozdania z działalności, bo obowiązek sprawozdawczości wciąż do nas wobec zarządu istniał, bez oczywiście żadnej formalnej mocy prawnej. Konsekwentnie zapraszałem zarząd Funduszu i Przewodniczącą Rady Funduszu do dialogu na temat tego, jakie cele środowiskowe określamy jako zarząd i wyzwania i jakie narzędzie finansowe. Wojewódzki Fundusz jest czymś, można powiedzieć, jak fundusze unijne. To jest narzędzie do realizacji polityki województwa w obszarze ochrony środowiska, w jaki sposób to jest realizowane. Wiecie, ile razy spotkałem się z przyjęciem zaproszenia ze strony Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska na Zarząd Województwa? Pan prezes Subocz akurat nie skorzystał. Poprzednik raz skorzystał, raz na 8 lat, więc w związku z tym ja tylko mówię o tym, że to nie było właściwe funkcjonowanie w skali kraju. Nie mam pretensji akurat do tego Funduszu, bo tak zostało to prawo zepsute w całym kraju. Tylko tyle i aż tyle. W związku z tym, mam nadzieję, że dzisiaj ta sytuacja wróci do takiej normy, kiedy ja z prezesem Wojewódzkiego Funduszu będziemy mogli wypracować nową strategię na rzecz ochrony środowiska, gdzie my określimy wspólnie cele razem z Sejmikiem, a Wojewódzki Fundusz będzie je po prostu realizował. Dziękuję bardzo.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Rafał Niburski: Odnosząc się do wypowiedzi pana Marszałka na temat Raportu o Stanie Województwa i do wypowiedzi pana Radnego Nycza. Chciałbym wrócić do tarcz za energię elektryczną. Tak się złożyło Panie Radny, że ja pracowałem w branży energetycznej przez jakiś czas i zupełnie to, co Pan mówi, ma się nijak do rzeczywistości. Doskonale wszyscy zorientowani w branży energetycznej

wiedzą, że niskie rachunki za prąd dla mieszkańców Polski, w tym mieszkańców Pomorza Zachodniego, to jest zasługa rządu Prawa i Sprawiedliwości, w tym również obniżone rachunki za energię elektryczną dla przedsiębiorstw. To jest jakby pierwsza rzecz. Druga rzecz – teraz odniosę się do wypowiedzi pana Marszałka – pan Marszałek nie do końca chyba słuchał tak uważnie, bo ja zupełnie co innego powiedziałem o środkach unijnych niż to, co Pan przytoczył, ale mniejsza z tym. Chciałbym zwrócić uwagę, że inwestycje, które zostały zrealizowane za środki unijne w województwie zachodniopomorskim gloryfikuje się, a już te inwestycje, które powstawały w mniejszych miejscowościach, tutaj była szydercza wypowiedź na temat programu rządowych inwestycji strategicznych, lokalnych. Inwestycje, dzięki którym w tych najmniejszych miejscowościach powstały chodniki, drogi, kanalizacje, wyszły z niego i sprowadza się do rangi czeków. Bądźmy konsekwentni, Panie Marszałku, Zarządzie Województwa. Jeżeli mówimy o środkach, które do województwa wpływały, to mówmy także o tych środkach, które wpływały z puli centralnej, a nie tylko o tych środkach, które wpływały z Brukseli, bo też chciałbym przypomnieć, że jeśli idzie o fundusze unijne, to przypominam, że Polska również wkłada swoje środki do wspólnego budżetu europejskiego. To jest jakby jedna rzecz. Druga rzecz, Pan mówi o tym, że nie miał Pan jakichkolwiek sygnałów o tym, żeby prawa mężczyzn były łamane, ale ja przypominę, że te wszystkie wasze inicjatywy, jeśli idzie o prawa kobiet, to powstały po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego, po protestach ruchu 8 gwiazdek, bo przypomnijmy, jakie padały tam hasła. Nie będę może przypominał dosłownie, jakie tam były hasła, ale to wy zrobiliście z tego ideologiczne paliwo, a nie my, a Pan mówi, że Pan nie będzie wchodził w tematy ideologiczne. Idąc dalej, mówi Pan coś, żeby nam podziękować, że czegoś nie zepsuliśmy. W psuciu to akurat najlepszy jest lider Pana formacji, pan Donald Tusk. Pół roku ledwie jest premierem, a już procedura nadmiernego deficytu wszczęta przez Unię Europejską – to jednak jest chyba coś nie tak. Cytuje Pan coś i mówi o klasykach, że pieniądze nam się należały. Za waszych rządów to ja mogę jednego klasyka zacytować, pieniędzy nie ma i nie będzie i to jest rzeczywiste. A jeśli idzie o demografię, to rzeczywiście to, co proponuje Platforma Obywatelska z koalicjantami, aborcja na życzenie do 12 tygodnia, tabletki poronne dzień po, to rzeczywiście wpłyną bardzo na wzrost demografii i wzrost dzietności w naszym kraju. Dziękuję bardzo.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Marek Subocz: Pani Przewodnicząca, dziękuję bardzo. Nie przypominam sobie, żeby z Pana strony było zaproszenie, kiedy byłem prezesem Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie. Doskonale Pan wie, że jestem osobą, która potrafi współpracować i jest otwarta na współpracę, więc tutaj absolutnie ta współpraca z różnymi podmiotami, jeśli chodzi o Wojewódzki Fundusz, była. Szkoda, że tutaj zainteresowania ze strony Pana Marszałka nie było, chociaż realizowaliśmy też wiele działań właśnie skierowanych na województwo zachodniopomorskie. Mówił Pan o kwestiach związanych z różnymi ideologiami, mówił Pan o tym, że wspiera Pan kościoły, remonty i bardzo ten fakt cieszy. Chciałbym tylko Pana poinformować, że Wojewódzki Fundusz w ostatnim czasie, kiedy miałem zaszczyt nim kierować, wspierał parafię na termomodernizację, co przekłada się oczywiście też i na mieszkańców naszego województwa, a Pan w jednym z wywiadów w Głosie Koszalińskim pod koniec maja tego roku powiedział: zacytuję: „Nie mam nic przeciwko kościołom i parafiom, ale te pieniądze mogłyby pójść do ludzi”. I te pieniądze właśnie poszły do ludzi, bo przypominę Panu, że kościół tworzą ludzie, więc zachęcam Panie

Marszałku, mam nadzieję, że teraz będziecie współpracowali z prezesem i inwestycje w województwie zachodniopomorskim będą jeszcze szerzej realizowane, jeśli chodzi o ochronę środowiska. Dziękuję.

W związku z wyczerpaniem listy mówców przystąpiono do procedury głosowania.

2) podjęcie uchwały w sprawie udzielenia Zarządowi Województwa Zachodniopomorskiego wotum zaufania

Projekt uchwały to druk 26/1/24 i jest załącznikiem nr 6.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/8/24 i jest załącznikiem nr 7.

Wynik głosowania:

Za – 17

Przeciw – 8

Wstrzymało się – 2

Głosy nieoddane – 0

5. Sprawozdanie z wykonania budżetu Województwa za 2023 rok.

Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego w ustawowym terminie przekazał:

- 1) Sprawozdanie z wykonania budżetu Województwa Zachodniopomorskiego za 2023 r.
- 2) Informację o stanie mienia Województwa Zachodniopomorskiego na dzień 31 grudnia 2023 r.
- 3) sprawozdanie finansowe Województwa Zachodniopomorskiego za rok 2023 wraz z opinią biegłego rewidenta z przeprowadzenia badania tego sprawozdania

oraz do wiadomości:

- 4) Sprawozdania roczne z wykonania planów finansowych za rok 2023:
 - a) Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Szczecinie oraz Zachodniopomorskiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Koszalinie
 - b) samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, dla których organem tworzącym jest Samorząd Województwa
 - c) instytucji kultury, dla których organizatorem jest Samorząd Województwa

Ww. dokumenty stanowią załączniki nr 8 do protokołu.

Sprawozdanie roczne uzyskało **pozytywną** opinię Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie.

Wszystkie przekazane materiały omawiane były na posiedzeniach komisji stałych Sejmiku.

Komisją wiodącą w pracach nad ich analizą była Komisja Rewizyjna, która wystąpiła do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie o zaopiniowanie wniosku o udzielenie

Zarządowi absolutorium, wniosek ten Regionalna Izba Obrachunkowa zaopiniowała **pozytywnie**. Wniosek Komisji Rewizyjnej wraz z opinią RIO jest załącznikiem nr 9.

W imieniu Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego sprawozdanie z wykonania budżetu Województwa za 2023 rok w formie prezentacji przedstawił Marek Dylewski, Skarbnik Województwa, ww. prezentacja jest załącznikiem nr 10 do protokołu.

Przebieg debaty:

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Rafał Niburski: Szanowny Panie Marszałku, akurat Pana Marszałka nie ma. Szanowna Pani Przewodnicząca, Wysoki Sejmiku, teraz będzie krócej niż na temat Raportu o Stanie Województwa. Tutaj już padły takie słowa z ust pana Marszałka Geblewicz, a także pana Radnego Wziątka o nagrodzie za najbardziej proinwestycyjne województwo. W budżecie, który część radnych uchwałała w grudniu ubiegłego roku, padło również stwierdzenie, że budżet jest budżetem proinwestycyjnym. Jednak należałoby wrzucić kamyczek do tego ogródka i coś powiedzieć na temat tych inwestycji, ponieważ wydatki majątkowe, wykonanie tego budżetu jest 110 mln zł mniejsze niż planowano. Chociażby nie zrealizowano przebudowy dróg wojewódzkich za 34 mln zł, ochrony gruntów rolnych za 9 mln zł, 15 mln zł zdrowie, 7 mln zł zagospodarowanie tarasów i odbudowa skrzydła północnego zamku. My również o to pytaliśmy w interpelacji, więc chcielibyśmy też jasnej deklaracji Zarządu Województwa, czy powstaną w końcu ogrody renesansowe, czy będzie to jakaś inna koncepcja, więc może w tym temacie również zarząd mógłby się wypowiedzieć. Nie zrealizowano modernizacji i rozbudowy folwarku w Przelewicach, nie zbudowano zbiornika retencyjnego na Placu Solidarności. I pytanie brzmi, kto za te niezrealizowane inwestycje zapłaci? Zapewne mieszkańcy naszego województwa. Idąc dalej, jeśli idzie o dochody ogólne budżetu województwa, to Państwo mówicie o tym, ciągle kpicie z tego programu rządowych inwestycji strategicznych Polskiego Ładu, a tymczasem o 32 mln zł więcej niż planowano dostaliście z tego programu. To najbardziej mnie zdziwiło, czytając sprawozdania z wykonania budżetu, ponieważ co sesje w poprzedniej kadencji słyszeliśmy, jak to rząd Prawa i Sprawiedliwości zażyna, dożyna samorządy, zabiera pieniądze, a tymczasem rekordowy udział w podatkach CIT i PIT 359 mln zł. Tutaj mogę postawić retoryczne pytanie, czy to jest dożynanie, zażywanie samorządów, czy jednak realne działania rządu Prawa i Sprawiedliwości, mające na celu wsparcie samorządów? Jeśli idzie o samo sprawozdanie z wykonania budżetu, to też musimy sobie wszyscy zdawać sprawę, że Regionalna Izba Obrachunkowa bada przede wszystkim słupki, czy słupki się zgadzają, a przy nowelizowaniu budżetu praktycznie co sesję, dzisiaj też za chwilę będziemy mieli kolejną nowelizację budżetu województwa zachodniopomorskiego, te słupki będą się zgadzały. Przy takim fachowcu, jakim jest pan Skarbnik – to nie jest ironia, tylko szczere słowa – trudno, żeby te słupki się nie zgadzały. Zdziwiłbym się, gdyby przy takim Skarbniku te słupki się nie zgadzały, więc te słupki się będą zgadzały i w tym momencie Regionalna Izba Obrachunkowa nie ma innego wyjścia, jak wydać pozytywną opinię, ale w naszej ocenie to sprawozdanie z wykonania tych budżetów – chociażby z tych powodów, o których mówiłem – nie jest zbyt zadowalające, dlatego klub radnych Prawa i Sprawiedliwości będzie oczywiście głosował przeciw absolutorium dla zarządu województwa. Dziękuję bardzo.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Andrzej Niedzielski: Klub Koalicji Obywatelskiej jest za sprawozdaniem z budżetu, w pełni wspieramy nasz Zarząd. Bardzo proszę dalej do przodu.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Janusz Żmurkiewicz: Pani Przewodnicząca, Panie i Panowie Radni, Panie Marszałku, szanowny Zarządzie. Po raz pierwszy mam przyjemność zabrać głos w tak ważnym temacie, jakim jest podsumowanie roku, który minął i ocena pracy Zarządu za rok 2023. Analizując dokumenty, które uzyskałem, mogę stwierdzić, że w sposób bardzo szczegółowy i jak sądzę zgodny z rzeczywistością, z faktami – bo to nie są słupki stworzone z sufitu, tylko w oparciu o dane, którymi dysponuje samorząd województwa zachodniopomorskiego – że zakres działalności województwa, władz województwa zachodniopomorskiego jest bardzo, bardzo szeroki. Oceniając pracę, pominę kwestię dochodów, aczkolwiek uważam, że dochody stanowią podstawę tego wszystkiego, co w kolejnym okresie będzie realizowane. W przypadku województwa, na dochody wpływ władz województwa jest bardzo ograniczony, jako że 90% dochodów to są dotacje, subwencje, pieniądze z zewnątrz, które województwo w wyniku decyzji poza województwem są podejmowane. Ocena powinna dotyczyć głównie tego, jak te pieniądze, które województwo otrzymuje, są wykorzystane i na tym chciałbym się przede wszystkim skupić. Dochody wykonane w 100%, tak to w każdym województwie zapewne jest i w związku z tym, oceniając finanse województwa, mogę powiedzieć, że nasze województwo w oparciu o dwa czynniki. Nadwyżka operacyjna, która jest naprawdę imponująca. Kierowałem samorządem przez wiele lat i marzeniem moim byłoby, żeby taki procent uzyskiwać. Oceniany byłem nieźle, ale nigdy takiego wyniku nie osiągnąłem. I drugi temat to zadłużenie. Zadłużenie na tym poziomie gwarantuje, że województwo może optymistycznie patrzeć w przyszłość, bo jeżeli zabraknie pieniędzy, to te pieniądze będzie mógł pożyczać z innych źródeł na najpilniejsze potrzeby, które trzeba realizować. W związku z tym, pozwolę sobie skoncentrować się na wydatkach. I tutaj analizując wydatki skupię się przede wszystkim na inwestycjach, bo inwestycje, to rozwój województwa, to możliwość zaspokajania tych wielu dziedzin, którymi dzisiaj Zarząd Województwa musi się zajmować. Rozwój to nie tylko wydawanie, ale w przyszłości dochody, dochody, które województwo będzie uzyskiwało. To również możliwości zaspokajania potrzeb tych, którzy na wsparcie województwa będą liczyć. W swojej wypowiedzi nie będę się odnosił do decyzji rządu i tego poprzedniego i poprzednich jeszcze, bo myślę, że na tej sali powinniśmy mówić o tych działaniach, na które mamy wpływ, o działaniach władz wojewódzkich, mając na uwadze również samorządy powiatowe, gminne, te podmioty, które ze sobą ściśle współpracują. Ze sprawozdania finansowego wynika, że wydatki na poziomie 1,6 mld zł, wykonano w 88%. Wydano 1,4 mld zł, to ogromna kwota. Nie wydano – co może budzić niepokój – kwoty około 200 mln zł. Jeżeli popatrzymy na proporcje, to 110 mln zł to są środki, które nie zostały wydane na inwestycje. Może dwa słowa na ten temat, bo też mnie ta kwota, nie ukrywam, zaniepokoiła, ale uzyskałem informację, że dotyczy to inwestycji, które zostały rozpoczęte, są kontynuowane, a nie zostały rozliczone do końca. Wiem, jak trudno rozliczać nawet te najdrobniejsze inwestycje, kiedy źródło finansowania jest nie tylko z własnego budżetu, ale środków zewnętrznych, a jak wielki to problem wiedzą ci, którzy w tym uczestniczą. Uspokoilem się, kiedy dotarła do mnie informacja, że te pieniądze za chwilę, może nie w roku, który oceniamy, ale w tym następnym, zostaną wydane, ale co najważniejsze, że te tematy, do których przypisano te pieniądze, są realizowane. To jest najważniejsze. Więc tu

nie robię z tego tytułu problemów. Drugą kwotą, która może wzbudzać niepokój, to jest kwestia 90 mln zł z wydatków bieżących. Wydatki bieżące zaspokajają wiele dziedzin naszego życia, ale z mojego punktu widzenia, jako samorządowca, który trochę przepracował w samorządzie, każde oszczędności w wydatkach bieżących, to jest pozytywna ocena działalności samorządu. To jest oszczędne gospodarowanie pieniędzmi. Przy założeniu, że te cele, którym miały służyć te pieniądze, zostały zrealizowane, że nie wydano 90 mln zł, a jednocześnie zamknięto 7 przedszkoli, czy szkół, czy jakichś jeszcze nie dofinansowano innych instytucji. To wszystko funkcjonowało normalnie, a pomimo tego, ta kwota 90 mln zł została zaoszczędzona. I co mnie szczególnie cieszy, że wśród 90 mln zł jest 30 mln zł oszczędności w Samorządzie Województwa Zachodniopomorskiego, czyli pan Marszałek, mając możliwość wydać więcej, pracownicy słuchają i może to im się nie podobać, ale Marszałek oszczędzać zaczął od siebie. Skąd się to mogło wziąć? Nie wiem, ale mogę się domyślać, że to jest pokłosie bardzo mądrej decyzji podjętej kilka lat temu w kwestii siedziby Urzędu Marszałkowskiego. Pamiętam dyskusję sprzed iluś lat, ile to już było lokalizacji budowy nowego obiektu. Różne ekipy różnie proponowały i wreszcie podjęto jedną decyzję, uważam dzisiaj z perspektywy czasu mądrą decyzję, dobrą decyzję, bo to nie tylko poprawa warunków pracy dla pracowników Urzędu pana Marszałka, że wszyscy są w jednym miejscu, że funkcjonują w nowoczesnym obiekcie, to jest również kwestia petentów, czyli tych, którzy korzystają z usług. To są zupełnie nieporównywalne warunki i może to spowodowało, że te kwoty na utrzymanie Urzędu niepotrzebnie są aż tak duże, czyli to jest ten pozytyw, na który chciałbym zwrócić uwagę. Jeżeli chodzi o inwestycje, to powiedziałbym, że zwrócił uwagę na jeden kierunek wydatkowania środków i to, co jest kluczowe w funkcjonowaniu nie tylko naszego województwa, ale i kraju i Europy, czyli komunikowanie się. To jest transport. Stworzenie dobrych warunków do tego, abyśmy mogli utrzymywać kontakty. Była mowa o demografii, że wyjeżdżają z naszego rejonu, ze Szczecina, ze Świnoujścia, młodzi ludzie gdzieś tam studiując jadą do Szczecina, a potem dalej po studiach wyjeżdżają tam, gdzie jest lepiej. Komunikacja i warunki komunikowania mają na to również wpływ, bo jeżeli można się szybko, sprawnie przemieścić z jednego miasta w naszym województwie do drugiego, to lekarz przyjedzie ze Szczecina do Świnoujścia do pracy i będzie miał stworzone dobre warunki i tych kierunków może być bardzo wiele. Jest to jeden z ważnych elementów. Jeżeli czytam, że na inwestycje drogowe wydano jakże wiele pieniędzy, łącznie, na PKP 160 mln zł, na budowę dróg 380 mln zł, na remont dróg 40 mln zł, na ścieżki rowerowe 64 mln zł, na transport autobusowy 64 mln zł. To są ogromne kwoty, które zmieniły warunki komunikowania się w naszym województwie. Kiedy zdecydowałem się na funkcję radnego, miałem okazję rozmawiania z wieloma samorządowcami w moim okręgu i starostami, i burmistrzami i zawsze, kiedy rozmawiałem z nimi, tematem wiodącym, kluczowym była kwestia komunikacji, tj. stan dróg, remonty, budowa, bo to jest największy problem w tych małych i trochę większych miejscowościach. Dlatego, kiedy widzę, jak wiele robi się, aby poprawić kwestię komunikacji, to mogę powiedzieć, że moja osoba zawsze będzie popierała tego typu działania. Jeżeli pan Marszałek będzie kontynuował ten dobry kierunek, to zawsze z mojej strony będzie tutaj miał pełne poparcie. Dzisiaj za chwilę będziemy oceniać, stawiać oceny. Uważam, że będą to na pewno w pewnym sensie oceny obiektywne, ale będą i subiektywne, kierujące się tam różnymi różnymi uwarunkowaniami, ale najlepszą oceną jest ta, którą wykonują za nas inni, z zewnątrz, nieuzależnieni z żadnymi warunkami. Była już o tym mowa. Pan Marszałek w swoim wystąpieniu powiedział, szanowni Państwo,

Tygodnik Samorządowy Wspólnota od wielu lat ocenia samorządy, pomaga samorządom, ale również dokonuje oceny. Miałem okazję, jako prezydent Świnoujścia, kilka lat z rzędu odbierać nagrody jako miasto, które najwięcej inwestuje w Polsce. Byliśmy zawsze na pierwszym miejscu od ostatnich kilku lat. Cieszę się, że ostatnio w ubiegłym roku w Katowicach obok mnie był Prezydent Szczecina Piotr Krzystek. Cieszy mnie, kiedy oceniano w kategorii miast tych najmniejszych na pierwszym miejscu Dziwnów, na kolejnym miejscu Międzyzdroje. A najbardziej mnie ucieszyło, kiedy wśród województw Rzeczypospolitej na pierwszym miejscu było moje województwo, województwo zachodniopomorskie. I jak się to stało? Do tego trzeba było dojść. Ta droga była długa. Tylko przypomnę, że ocena dotyczy 3 lat. Kolejne trzy lata 2017-2019 nasze województwo było na piątym miejscu, 2018-2020 na czwartym. 2019-2021 na trzecim i 2020-2022 pierwsze miejsce w Polsce. Najwięcej inwestuje nasze województwo w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Jestem przekonany, że jesienią, kiedy będzie oceniany rok 2020-2023 będziemy również na pierwszym miejscu i Panie Marszałku, proszę już kupować bilet na samolot do Katowic, bo tam to się odbywa, żeby odebrać zaszczytną nagrodę. Biorąc to wszystko pod uwagę, informuję Państwa, że będę głosował za udzieleniem absolutorium. Dziękuję.

Głos zabrał Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego Olgierd Geblewicz:

Dziękuję bardzo Pani Przewodnicząca, dziękuję Państwu radnym za i trudne pytania i ciepłe słowa. Starając się odpowiedzieć na tych kilka pytań, odpowiem tak dosyć zwięźle. Jeżeli chodzi o skarpe północną na zamku, gdzie pierwotnie planowano, jeszcze nim wydarzyła się słynna katastrofa, polegająca na zapadnięciu się jednego z filarów, przepraszam, w skrzydle północnym, musieliśmy zarzucić tę koncepcję z jednego prostego powodu ito są powody inżynierskie. Tego typu budowanie wielopoziomowych tarasów, wiązałoby się z koniecznością palowania całego tego terenu bardzo dużą ilością pali, a inżynierowie odradzają jakiegokolwiek prace ze względu na to, że znowu mógłby ucierpieć zabytek, jakim jest zamek. W związku z tym przeprowadziliśmy czy zlecieliśmy wykonawcy opracowanie projektu zazielenienia tej skarpy w taki sposób, żeby zazielenić ją roślinnością, która będzie wzmacniała skarpe, a nie ją osłabiała. Będziemy mieli zatem do czynienia z pięknymi, zielonymi skarpami, natomiast nie będą one tymi tarasami, które trochę też trzeba przyznać były jakimś naszym pomysłem, bo nie miały one żadnego uzasadnienia historycznego. Tam nigdy nie było takich wielopoziomowych tarasów, natomiast zaręczam, że będzie to piękne, zielone miejsce. Jeżeli chodzi o kwestię Placu Solidarności, to jesteśmy rzeczywiście w takim momencie, kiedy jest kumulacja prac budowlanych na rynku wykonawczym. Ogłaszaliśmy trzykrotnie przetarg na tę inwestycję i trzykrotnie ten przetarg pozostawał nierozstrzygnięty, bo albo nikt się nie zgłaszał, albo zgłaszały się firmy, które składały błędnie oferty, z brakującymi dokumentami i tak dalej i musiały one podlegać odrzuceniu. W związku z tym, nadal będziemy próbowali realizować to zadanie i mam nadzieję, że ostatecznie ze skutkiem. Jeżeli chodzi o Przelewice, to już tłumaczyłem. Mamy kwestię taką, że wykonawcy mają w chwili obecnej po pierwsze roszczenia z tytułu tego, że zawsze, jak remontujemy obiekt zabytkowy, to nie ma wykonawcy, który nie znajdzie rzeczy nieprzewidzianych. Po prostu tak jest. Nieważne, czy to będzie zamek, czy to będzie w tym wypadku obiekt pałacowy i zespół folwarczny, a po drugie w chwili obecnej przepisy dają wykonawcom możliwość żądania przedłużenia ze względu na wojnę w Ukrainie. Wiemy, że tych pracowników w firmach budowlanych z Ukrainy było bardzo dużo, część z nich pojechała bronić swoją ojczyznę i w związku z tym ten czynnik obiektywny.

Jeżeli mógłbym pokusić się o taką refleksję tego roku, to chcę powiedzieć po pierwsze, że przede wszystkim bardzo dziękuję naszym przedsiębiorcom i naszym mieszkańcom, bo dzięki rozwojowi przedsiębiorczości na Pomorzu Zachodnim, CIT w naszym województwie znacząco rośnie a to on powoduje tak dobrą strukturę finansową po stronie dochodów, więc wielki szacunek dla naszych przedsiębiorczych mieszkańców, dla firm tutaj funkcjonujących i rozwijających się. Można tylko życzyć wielu dalszych sukcesów, bo my z tych sukcesów możemy budować dobrobyt naszego województwa, możemy budować kolejne drogi, kolejne inwestycje. Po drugie, chcę podziękować również pracownikom Urzędu Marszałkowskiego, bo ten rok był bardzo trudny. Tak jak powiedziałem, to był rok zamykania pewnej perspektywy i my – mając już doświadczenie niemałe w prowadzeniu funduszy unijnych – wiedzieliśmy, że będzie sytuacja, kiedy część pieniędzy do nas po prostu wróci, bo część beneficjentów nie zdąży zrealizować swoich projektów, a część zrezygnuje z realizacji swoich projektów. Z dużym wyprzedzeniem zaplanowaliśmy część inwestycji, które sfinansowaliśmy najpierw z naszych pieniędzy budżetowych, a następnie dostaliśmy, zwrot w postaci dotacji. To spowodowało, że ten wynik za rok ubiegły jest bardzo dobry. To nie jest oczywiście tak, że my te pieniądze zamierzamy w jakiś sposób przejeść, ale mówimy tu o kolejnych inwestycjach, które mają zmienić oblicze naszego regionu. Mówiłem o tym kilka dni temu, że wyzwaniem dla nas jest chociażby budowa nowego terminala lotniczego i dzisiaj też o tym mówiłem, że do tego będziemy musieli włożyć sporo naszych pieniędzy. Nie ukrywam, że jako ekonomista z drugiego zawodu, jestem bardzo konserwatywny w podejściu do kształtowania budżetu, więc nie zgadzam się z tym, że moja formacja mówi – pieniędzy nie ma i nie będzie. Pieniądze są i będą na te rzeczy, które są niezbędne do rozwoju naszego województwa i to mogę zadeklarować, póki jestem Marszałkiem tego regionu. Cieszę się również, że zostało dostrzeżone to, że dzięki temu, iż udało nam się – pomimo wielu dyskusji, ja lubię dyskutować, ale lubię jeszcze bardziej działać – zamknąć te dyskusje i przystąpić do procesu konsolidacji. Uważam, że zrobiliśmy to naprawdę na europejskim, a nawet może powiedzieć światowym poziomie. Dzięki temu pamiętajmy, że ma to też wymierny wynik w oszczędnościach, bo rok rocznie za wynajmy płaciliśmy kwotę nie mniejszą niż 7 mln zł, więc dzisiaj możemy funkcjonować nie tylko efektywniej, ale i po prostu oszczędniej. Panu Marszałkowi, a obecnie Ministrowi Stanisławowi Wziątkowi chciałbym tutaj jeszcze raz bardzo serdecznie podziękować za fantastyczną współpracę przy tym wielkim dziele, bo wybudowaliśmy coś, co będzie wizytówką Pomorza Zachodniego po prostu na lata. Jeszcze raz bardzo serdecznie dziękuję tym wszystkim, którzy współtworzyli ten budżet, dziękuję tym wszystkim, którzy go wykonywali i wypada mi tylko prosić o Państwa skwitowanie z tego ubiegłego roku. Dziękuję bardzo.

W związku z wyczerpaniem listy mówców przystąpiono do procedury głosowania.

1) podjęcie uchwały w sprawie zatwierdzenia sprawozdania finansowego oraz sprawozdania z wykonania budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2023 rok

Projekt uchwały to druk 8/1/24 i jest załącznikiem nr 11. Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/9/24 i jest załącznikiem nr 12.

Wynik głosowania:

Za – 17

Przeciw – 8

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane – 1

2) podjęcie uchwały w sprawie udzielenia Zarządowi Województwa Zachodniopomorskiego absolutorium z tytułu wykonania budżetu za 2023 rok

Projekt uchwały to druk 25/1/24 i jest załącznikiem nr 13.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/10/24 i jest załącznikiem nr 14.

Wynik głosowania:

Za – 18

Przeciw – 8

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane – 0

Głos zabrał Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego Olgierd Geblewicz:

Chciałbym bardzo serdecznie podziękować Państwu za zaufanie i chciałbym bardzo serdecznie podziękować byłemu Zarządowi Województwa Zachodniopomorskiego, bo to dzięki pracy poprzedniego Zarządu, ten Zarząd może się cieszyć tym komfortem, wotum zaufania w roku bieżącym. Więc bardzo serdecznie panu Marszałkowi Wziątkowi tu obecnemu na sali, pani Marszałek Bańkowskiej obecnym na sali oraz nieobecnym chciałem serdecznie podziękować.

6. Rozpatrzenie projektów uchwał:

1) w sprawie zmiany budżetu Województwa Zachodniopomorskiego na 2024 rok

Projekt uchwały to druk 18/1/24 i jest załącznikiem nr 15.

W imieniu Zarządu Województwa projekt uchwały, ten i kolejny, omówił w formie prezentacji pan Marek Dylewski – Skarbnik Województwa – załącznik nr 16.

Projekt pozytywnie zaopiniowała komisja Budżetu i Spraw Samorządowych.

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/11/24 i jest załącznikiem nr 17.

Wynik głosowania:

Za – 17

Przeciw – 7

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane – 1

2) zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej Województwa Zachodniopomorskiego

Projekt uchwały to druk 19/1/24 i jest załącznikiem nr 18.

Projekt pozytywnie zaopiniowała komisja Budżetu i Spraw Samorządowych.

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/12/24 i jest załącznikiem nr 19.

Wynik głosowania:

Za – 17

Przeciw – 8

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane - 0

3) w sprawie udzielenia pomocy finansowej gminom, laureatom konkursu „Granty Sołeckie 2024”

Projekt uchwały to druk 13/1/24 i jest załącznikiem nr 20.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich

- Budżetu i Spraw Samorządowych

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/13/24 i jest załącznikiem nr 21.

Wynik głosowania:

Za – 20

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane - 4

4) w sprawie udzielenia pomocy finansowej Gminie Miastu Szczecin, z przeznaczeniem na dofinansowanie działalności Teatru Lalek „Pleciuga”

Projekt uchwały to druk 3/1/24 i jest załącznikiem nr 22.

Głos zabrała Wicemarszałkini Województwa Zachodniopomorskiego Anna Bańkowska: Pani Przewodnicząca, Państwo Radni, jak co roku podejmujemy uchwałę o wsparcie finansowe dla Teatru Lalek Pleciuga w kwocie w tym roku 460 tys. zł i tak jak każdego roku Teatr Pleciuga realizuje zadania w województwie, w małych miejscowościach, gdzie jeździ do, zwłaszcza do mniejszych ośrodków i instytucji, aby móc właśnie przedstawiać swoje przedstawienia. Dziękuję.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Budżetu i Spraw Samorządowych
- Oświaty, Kultury i Sportu

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/14/24 i jest załącznikiem nr 23.

Wynik głosowania:

Za – 21
Przeciw – 0
Wstrzymało się – 1
Głosy nieoddane – 3

5) w sprawie udzielenia pomocy finansowej Gminie Miastu Koszalin, z przeznaczeniem na dofinansowanie działalności Bałtyckiego Teatru Dramatycznego im. Juliusza Słowackiego w Koszalinie

Projekt uchwały to druk 4/1/24 i jest załącznikiem nr 24.

Głos zabrała Wicemarszałkini Województwa Zachodniopomorskiego Anna Bańkowska: Szanowni Państwo, podobnie jak w przypadku Teatru Lalek Pleciuga, tak również i w przypadku Teatru Bałtyckiego Dramatycznego i za chwilę Filharmonii Koszalińskiej, chciałabym, żebyśmy podjęli uchwałę, dotyczącą również dofinansowania w tym roku dla Bałtyckiego Teatru Dramatycznego 570 tys. zł i również realizując zadania na terenie całego województwa. Dziękuję.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Oświaty, Kultury i Sportu
- Budżetu i Spraw Samorządowych

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/15/24 i jest załącznikiem nr 25.

Wynik głosowania:

Za – 21
Przeciw – 0
Wstrzymało się – 1
Głosy nieoddane – 3

6) w sprawie udzielenia pomocy finansowej Gminie Miastu Koszalin, z przeznaczeniem na dofinansowanie działalności Filharmonii Koszalińskiej im. Stanisława Moniuszki

Projekt uchwały to druk 5/1/24 i jest załącznikiem nr 26.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Oświaty, Kultury i Sportu

- Budżetu i Spraw Samorządowych

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/16/24 i jest załącznikiem nr 27.

Wynik głosowania:

Za – 22

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane - 2

- 7) w sprawie w sprawie udzielenia dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego**

Projekt uchwały to druk 24/1/24 i jest załącznikiem nr 28.

Głos zabrała Wicemarszałkini Województwa Zachodniopomorskiego Anna Bańkowska: Szanowna Pani Przewodnicząca, Szanowni Państwo Radni, z budżetu województwa na rok 2024 zaplanowaliśmy 3,5 mln zł na dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane. W tym roku wpłynęło aż 163 wnioski, ale niestety, praktycznie połowa formalnie odpadła. 52 wnioski są rekomendowane i bardzo proszę o przyjęcie uchwały, abyśmy mogli realizować zadania naszych beneficjentów. Dziękuję.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Oświaty, Kultury i Sportu

- Budżetu i Spraw Samorządowych

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/17/24 i jest załącznikiem nr 29.

Wynik głosowania:

Za – 22

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane - 2

- 8) w sprawie udzielenia pomocy finansowej gminom, w ramach projektu „Zwiększenie gęstości sieci stacji meteorologicznych w Województwie Zachodniopomorskim”**

Projekt uchwały to druk 15/1/24 i jest załącznikiem nr 30.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Budżetu i Spraw Samorządowych
- Gospodarki, Infrastruktury i Ochrony Środowiska

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/18/24 i jest załącznikiem nr 31.

Wynik głosowania:

Za – 21

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane – 3

9) w sprawie skierowania projektu uchwały do zaopiniowania przez zespół opiniodawczo – doradczy ds. podziału województwa zachodniopomorskiego na obwody łowieckie

Projekt uchwały to druk 22/1/24 i jest załącznikiem nr 32.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/19/24 i jest załącznikiem nr 33.

Wynik głosowania:

Za – 21

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane – 3

10) w sprawie pozbawienia kategorii drogi wojewódzkiej odcinka drogi wojewódzkiej stanowiącego były przebieg drogi krajowej nr 11 oraz odcinków dróg wojewódzkich nr 112 oraz nr 169

Projekt uchwały to druk 14/1/24 i jest załącznikiem nr 34.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Gospodarki, Infrastruktury i Ochrony Środowiska

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/20/24 i jest załącznikiem nr 35.

Wynik głosowania:

Za – 22

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane - 2

11) w sprawie pozbawienia kategorii dróg wojewódzkich odcinka drogi wojewódzkiej nr 165

Projekt uchwały to druk 7/1/24 i jest załącznikiem nr 36.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Gospodarki, Infrastruktury i Ochrony Środowiska

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/21/24 i jest załącznikiem nr 37.

Wynik głosowania:

Za – 22

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane – 2

12) w sprawie zaopiniowania projektu rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie zaliczenia dróg do kategorii dróg krajowych

Projekt uchwały to druk 6/1/24 i jest załącznikiem nr 38.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Gospodarki, Infrastruktury i Ochrony Środowiska

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/22/24 i jest załącznikiem nr 39.

Wynik głosowania:

Za – 22

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane - 2

13) w sprawie wyrażenia zgody na zbycie nieruchomości w drodze darowizny na rzecz Gminy Miasto Koszalin

Projekt uchwały to druk 16/1/24 i jest załącznikiem nr 40.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Gospodarki, Infrastruktury i Ochrony Środowiska

- Budżetu i Spraw Samorządowych

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Tomasz Wójcik: Szanowna Pani Przewodnicząca, Wysoki Sejmiku, chciałem się dopytać, bo rozumiem że to przekazanie nastąpi na wniosek Prezydenta Miasta Koszalin i taki stosowny wniosek został złożony. Chciałem się dowiedzieć, kiedy ta procedura została rozpoczęta, kiedy ona się rozpoczęła, kiedy został złożony pierwszy wniosek o przekazanie tej nieruchomości?

Głos zabrał Dyrektor Wydziału Inwestycji i Nieruchomości Urzędu Marszałkowskiego Bohdan Roszkowski: Dzień dobry. Nie, to nie było na wniosek Prezydenta Miasta Koszalin, tylko na wniosek województwa, ponieważ tak jak wczoraj na Komisji Gospodarki wspominałem, jest to teren o powierzchni 814 metrów, położony między szpitalem, a budynkami mieszkalnymi i tam jest tylko zieleń i jest obelisk upamiętniający zgromadzenie siostr zakonnych w czasach jeszcze do 1945 roku i po prostu jest kawałek zielonego terenu i województwo chciało tego terenu pozbyć się. Najpierw zaproponowaliśmy sąsiedniej wspólnocie mieszkaniowej, wspólnota powiedziała, że chętnie przyjmie, ale w formie darowizny. Ponieważ przepisy nie pozwalają innym jednostkom niż skarb państwa oraz jednostki samorządu przekazywać darowizny, więc wspólnota powiedziała, że nie. Zwróciliśmy się wtedy do Prezydenta Miasta Koszalin i gmina miasto Koszalin odpowiedziała, że ewentualnie rozważy przyjęcie tego terenu pod warunkiem, że będzie ustanowiona służebność przechodu i przejazdu przez sąsiednią działkę i tyle czasu trwało ustanowienie tej służebności, ale w końcu została ustanowiona, więc to nie jest tak, że Koszalin tego chciał, tylko stwierdziliśmy, że jest to zasadne, racjonalne i Gmina Miasto Koszalin w końcu się na to zgodziła. To ustanowienie służebności trwało długo, bo z kolei służebność miałyby być przez działkę wspólnoty, a wspólnota zaczęła zadawać pytania, co będzie z tego miała. To rzeczoznawca wyceni wartość tej służebności i zapłacimy. Zarząd wspólnoty specjalnie nie spieszył się z podpisaniem i doszło nawet do zawezwania sądownego do zawarcia ugody. Był wyznaczony termin w sądzie w Koszalinie, pojechał nasz pełnomocnik, a ze wspólnoty zarządu, nikt się nie stawiał. Wiadomo jakie są terminy, za pół roku dopiero ktoś się stawiał, podpisano, więc to dlatego tak długo trwało.

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/23/24 i jest załącznikiem nr 41.

Wynik głosowania:

Za – 24

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane - 1

14)w sprawie wyrażenia zgody na obniżenie bonifikaty od ceny sprzedaży nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków

Projekt uchwały to druk 17/1/24 i jest załącznikiem nr 42.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Gospodarki, Infrastruktury i Ochrony Środowiska
- Budżetu i Spraw Samorządowych

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Rafał Niburski: Szanowna Pani Przewodnicząca, mam takie jedno pytanie, bo wczoraj na komisji wiem, że była mowa o placówce weterynaryjnej, mieszczącej się w tym budynku, ale też wiem, że tam jest chyba z tego co kojarzę przychodnia ortopedyczno-chirurgiczna Lancet i mam pytanie, czy oni są świadomi, że ewentualnie będą musieli zmienić swoją lokalizację. Czy ktoś z województwa w ogóle w tym temacie z nimi rozmawiał? A być może oni są chętni na zakup tego budynku, więc jakby Pan mógł rozwiązać tutaj moje wątpliwości, to będę wdzięczny.

Głos zabrał Dyrektor Wydziału Inwestycji i Nieruchomości Urzędu Marszałkowskiego Bohdan Roszkowski: Obydwa podmioty, zarówno przychodnia chirurgiczna Lancet, jak i przychodnia weterynaryjna są świadome. Oni w posiadanie tej świadomości weszli już ładnie kilka lat temu, w momencie kiedy rozpoczęły się dwie inwestycje pogotowia przy ulicy Twardowskiego i Duńskiej. Wszyscy mieliśmy świadomość, że jak te inwestycje zostaną zakończone i WSPR się przeprowadzi, to już na tej nieruchomości nie będzie prowadzona działalność WSPR-u, a umowy za zgodą zarządu zawierał dyrektor Pałka. Także oni są tego świadomi, a my z kolei wiedząc, że plan jest taki, żeby te nieruchomości sprzedać w przetargu, natomiast wiemy, że to nie dzieje się z dnia na dzień, może być tak odpukać, że do pierwszego przetargu, który będzie miał miejsce, tak patrząc realnie na terminy ustawowe, późną jesienią, może się okazać, że nikt się nie zgłosi. W związku z tym, zasadnym jest – z gospodarczego punktu widzenia – aby ta nieruchomość przynosiła korzyści, aby te podmioty tam funkcjonowały. Słyszałem, ale to bardziej nieoficjalnie, że przedstawiciele tej przychodni weterynaryjnej – wiedząc, że będzie przetarg, bo oni liczyli, że może będzie w jakimś tam sensie bezprzetargowa sprzedaż z bonifikaty, a takiej możliwości nie ma – podobno stwierdzili, że raczej nie będą przystępować. Nie wiem natomiast, czy spółka Lancet będzie chciała coś tam robić, to znaczy przystąpić do sprzedaży tej nieruchomości. Mogę podejrzewać, że nie, bo oni zajmują tylko jeden z budynków, a to trzeba kupić całą nieruchomość i włożyć dość duże pieniądze w jej wyremontowanie, mając jeszcze nad sobą konserwatora zabytków. Natomiast my przedłużamy i w umowach jest zapisane, że w terminie 7 dni i oni mają świadomość tego od kilku lat. Wcześniej dyrektor Pałka, a teraz my jako województwo, mamy taki zapis, ale póki co może się okazać, że jak się spotkamy za rok w czerwcu, to jeszcze oni tam będą.

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/24/24 i jest załącznikiem nr 43.

Wynik głosowania:

Za – 24

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane - 1

15)w sprawie powierzenia gminie Radowo Małe zadania Województwa Zachodniopomorskiego z zakresu dróg publicznych

Projekt uchwały to druk 20/1/24 i jest załącznikiem nr 44.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:
- Gospodarki, Infrastruktury i Ochrony Środowiska

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/25/24 i jest załącznikiem nr 45.

Wynik głosowania:

Za – 24

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane – 1

**16) zmieniająca uchwałę w sprawie nadania statutu Specjalistycznemu Zespołowi
Gruźlicy i Chorób Płuc w Koszalinie**

Projekt uchwały to druk 11/1/24 i jest załącznikiem nr 46.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Zdrowia, Spraw Społecznych i Bezpieczeństwa Publicznego

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/26/24 i jest załącznikiem nr 47.

Wynik głosowania:

Za – 24

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane – 1

**17) w sprawie "Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa
zachodniopomorskiego"**

Projekt uchwały to druk 21/1/24 i jest załącznikiem nr 48.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Gospodarki, Infrastruktury i Ochrony Środowiska

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/27/24 i jest załącznikiem nr 49.

Wynik głosowania:

Za – 24

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane – 1

18)w sprawie przyjęcia oceny sytuacji na rynku pracy w województwie zachodniopomorskim oraz sprawozdania z działań realizowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie w 2023 roku

Projekt uchwały to druk 10/1/24 i jest załącznikiem nr 50.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Budżetu i Spraw Samorządowych

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/28/24 i jest załącznikiem nr 51.

Wynik głosowania:

Za – 16

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 8

Głosy nieoddane - 2

19)w sprawie przystąpienia Województwa Zachodniopomorskiego w roli Partnera Wiodącego do realizacji polsko-niemieckiego projektu „Wspólna promocja walorów turystycznych Euroregionu Pomerania poprzez wzmocnienie współpracy transgranicznej organizacji turystycznych

Projekt uchwały to druk 1/1/24 i jest załącznikiem nr 52.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Rozwoju, Promocji i Współpracy Zagranicznej

- Budżetu i Spraw Samorządowych

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/29/24 i jest załącznikiem nr 53.

Wynik głosowania:

Za – 16

Przeciw – 8

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane -1

20)w sprawie przystąpienia przez Województwo Zachodniopomorskie do projektu pn. „Upowszechnianie transgranicznego Szlaku Gryfitów”

Projekt uchwały to druk 2/1/24 i jest załącznikiem nr 54.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Rozwoju, Promocji i Współpracy Zagranicznej

- Budżetu i Spraw Samorządowych

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/30/24 i jest załącznikiem nr 55.

Wynik głosowania:

Za – 24

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane – 1

21) w sprawie przystąpienia przez Województwo Zachodniopomorskie do projektu „SB MANTA - South Baltic natural and cultural heritage assets management as Tourist Attraction”

Projekt uchwały to druk 9/1/24 i jest załącznikiem nr 56.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Rozwoju, Promocji i Współpracy Zagranicznej
- Budżetu i Spraw Samorządowych

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/31/24 i jest załącznikiem nr 57.

Wynik głosowania:

Za – 24

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane – 1

22) w sprawie realizacji przez Województwo Zachodniopomorskie projektu pn. „SEE - Edukacja w zakresie zrównoważonej przedsiębiorczości”

Projekt uchwały to druk 23/1/24 i jest załącznikiem nr 58.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:

- Oświaty, Kultury i Sportu
- Rozwoju, Promocji i Współpracy Zagranicznej
- Budżetu i Spraw Samorządowych

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/32/24 i jest załącznikiem nr 59.

Wynik głosowania:

Za – 24

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane – 1

23)zmieniająca uchwałę w sprawie powołania komisji Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego

Projekt uchwały to druk 28/1/24 i jest załącznikiem nr 60.

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/33/24 i jest załącznikiem nr 61.

Wynik głosowania:

Za – 23

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 2

Głosy nieoddane – 1

**24)zmieniająca uchwałę w sprawie wyboru Przewodniczących
oraz Wiceprzewodniczących komisji Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego**

Projekt uchwały to druk 27/1/24 i jest załącznikiem nr 62.

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/34/24 i jest załącznikiem nr 63.

Wynik głosowania:

Za – 25

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 0

Głosy nieoddane – 1

**25)w sprawie wskazania Wiceprzewodniczącego Sejmiku uprawnionego
do określenia zakresu podróży służbowej Przewodniczącej Sejmiku
Województwa Zachodniopomorskiego**

Projekt uchwały to druk 30/1/24 i jest załącznikiem nr 64.

Uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/35/24 i jest załącznikiem nr 65.

Wynik głosowania:

Za – 25

Przeciw – 0

Wstrzymało się – 0

Głosy nieoddane – 1

**26)w sprawie udzielenia zgody na rozwiązanie stosunku pracy z radnym
Województwa Zachodniopomorskiego**

Projekt uchwały to druk 29/1/24 i jest załącznikiem nr 66.

Projekt pozytywnie zaopiniowały komisje:
- Budżetu i Spraw Samorządowych

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Leszek Duklanowski: Szanowna Pani Przewodnicząca, Wysoka Rado. Takim dobrym obyczajem w samorządzie było, że w przypadku, gdy pracodawca występował do samorządu o udzielenie zgody na rozwiązanie stosunku pracy z radnym, to sformułowanie uchwały funkcjonowało w taki sposób, że w par. 1 był zapis, że nie wyraża się zgody na rozwiązanie stosunku pracy. W przypadku tej uchwały widać wolę rady, widać wolę pani Przewodniczącej, aby ten stosunek pracy rozwiązać. Uważam, że to sugeruje radnym, żeby jednak głosowali za rozwiązaniem stosunku pracy z panem Radnym Tomaszem Wójcikiem. Dziękuję.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Rafał Niburski: Szanowna Pani Przewodnicząca, Szanowny Zarządzie, Wysoki Sejmiku, zacznę od pierwszej kwestii. Jeśli idzie o przepisy prawne, to kodeks pracy w sprawie, w której będziemy głosowali, jeśli idzie też o przyczyny tego rozwiązania, mówi jasno i zezwala. Z tymi faktami, z zapisami prawa nie będę polemizował, ale uważam i my zresztą uważamy jako klub, jako koledzy z klubu pana Radnego Tomasza Wójcika, że być może przy odrobinie dobrej woli, udałoby się dojść do porozumienia, znaleźć panu Tomaszowi Wójcikowi inne stanowisko w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska, zwłaszcza, że pan Tomasz Wójcik nie pełni tam jakiejś funkcji dyrektora, prezesa, czy w ogóle jakiejś funkcji kierowniczej, tylko to zwykłe stanowisko pracy. Z informacji, którą otrzymałem wynika też, że te stanowisko przez pewien czas było nieobsadzone, więc zamiana tego stanowiska na inne i zmiana charakteru pracy pana Radnego Tomasza Wójcika w mojej ocenie i w ocenie naszego klubu, przy odrobinie dobrej woli, mogła by się ziścić. Niestety, mamy tutaj pewne obawy, że to jednak mimo wszystko ta uchwała ma pewne znamiona polityczne typu, że pan Radny Tomasz Wójcik jest jednak radnym z opozycyjnego klubu Prawa i Sprawiedliwości, również z opozycyjnej obecnie partii, jeśli idzie o władzę w Polsce i być może ma to charakter pokazowy, żeby po prostu pokazać, że nawet radni z Prawa i Sprawiedliwości będą pozbawieni pracy, zwłaszcza, że się odniosę też do słów Przewodniczącego Artura Nycza, który mówił, że od teraz w WFOŚ-u nikogo się nie zwalnia, a jednak ta uchwała wskazuje zupełnie na coś innego. Jeszcze powiem o tym, co mówił mój kolega Leszek Duklanowski, że rzeczywiście w dobrym obyczaju zazwyczaj było to, że Sejmik Województwa, czy Rada Powiatu, czy Rada Gminy jednak mimo wszystko nie wyrażały zgody na rozwiązanie stosunku pracy z radnymi. Chciałbym zaapelować do pozostałych radnych – bo wiem jak będą głosowali przedstawiciele mojego klubu – i jednocześnie powiedzieć, że kiedyś być może Wy możecie znaleźć się w takiej sytuacji, każdy z nas może się znaleźć i też byśmy na pewno nie chcieli, aby wynik głosowania był dla niego niekorzystny. Dziękuję bardzo.

Głos zabrał Radny Województwa Zachodniopomorskiego Marek Subocz: Dziękuję bardzo. Tylko dla potwierdzenia tych wcześniejszych słów, niestety jakby mamy po raz

kolejny sytuację, w której Radny Województwa Zachodniopomorskiego, pan Tomasz Wójcik – mam nadzieję, że być może radni tutaj zdecydują inaczej – miałby być pozbawiony miejsca pracy. Myślę, że dotychczasowe doświadczenie, które posiada pan Tomasz Wójcik, jako Wicewojewoda, ale też przecież w Wojewódzkim Funduszu był pracownikiem, zajmował się sprawami dotyczącymi Wojewódzkiego Funduszu, między innymi czystego powietrza. Szkoda po raz kolejny, że podejmowane są takie decyzje, a nie to o czym mówił pan Marszałek Geblewicz, czyli zadania, programy, które mają pomóc rozwijać województwo zachodniopomorskie, ale także wspierać mieszkańców województwa zachodniopomorskiego. Oczywiście będę głosował przeciw, tak jak moi koledzy i koleżanki z klubu. Niestety mamy po raz kolejny do czynienia z brutalną polityką, prowadzoną przez koalicję rządzącą. Dziękuję.

Więcej uwag do projektu uchwały nie zgłoszono.

Drogą głosowania uchwała została podjęta, nosi nr II/36/24 i jest załącznikiem nr 67.

Wynik głosowania:

Za – 16

Przeciw – 8

Wstrzymało się – 1

Głosy nieoddane – 1

7. Informacja Zarządu i Przewodniczącej Sejmiku o działalności między sesjami

1) informacja o złożonych interpelacjach i zapytaniach,

Informacja o działalności Zarządu, którą wszyscy otrzymali pocztą elektroniczną, jest załącznikiem nr 68 do niniejszego protokołu.

Przewodnicząca poinformowała również, że do Biura Obsługi Sejmiku wpłynęły dwa dokumenty:

- Sprawozdanie z realizacji Programu współpracy Województwa Zachodniopomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2023,
- Informacja o postępie realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 za rok 2023

Oba dokumenty radni otrzymali drogą elektroniczną i są one również dostępne w Informatorze w e-Sesji.

Dodała także, że w okresie od ostatniej sesji wpłynęły **cztery interpelacje** oraz **siedem zapytań**, wszystkie dotychczasowe interpelacje/zapytania oraz odpowiedzi na nie znajdują się w Biuletynie Informacji Publicznej.

8. Wolne wnioski i oświadczenia.

Wolnych wniosków nie zgłoszono.

9. Zamknięcie obrad.

Wobec wyczerpania porządku obrad Przewodnicząca zamknęła obrady II sesji Sejmiku. Poinformowała, że kolejna sesja, zgodnie z harmonogramem, odbędzie się 19 września 2024 r.

PRZEWODNICZĄCA SEJMIKU

Teresa Kalina

Protokołowała:
K. Świtkowska

